

**UNIVERZITA KARLOVA**

**FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD**

Institut mezinárodních studií

Katedra ruských a východoevropských studií

**Ukrajinský nacionalismus v polských tištěných médiích:  
porovnání vybraných pravicových a liberálně-levicových  
periodik (2014-2022)**

Bakalářská práce

Autor práce: Denis Pavlíček

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Klípa, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

## **Prohlášení**

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. srpna 2023

Denis Pavlíček

## **Bibliografický záznam**

PAVLÍČEK, Denis. *Ukrajinský nacionalismus v polských tištěných médiích: porovnání vybraných pravicových a liberálně-levicových periodik (2014-2022)*. Praha, 2023. 63 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Ondřej Klípa, Ph.D.

**Rozsah práce:** 71 258 znaků

## **Abstrakt**

Tato bakalářská práce se prostřednictvím vybraných polských tištěných médií (*Rzeczpospolita*, *Gazeta Wyborcza*, *Do Rzeczy* a *Polityka*) zabývá vztahem Poláků k ukrajinskému nacionalismu mezi lety 2014 a 2022. Jejím cílem je identifikovat hlavní rozdíly v přístupu pravicových a liberálně-levicových médií k tématům souvisejícím s ukrajinským nacionalismem ve sledovaném období. Nejprve dochází k uvedení do problematiky polsko-ukrajinských vztahů s důrazem na vzájemné spory o výklad historie. Následuje zdůvodnění výběru zkoumaných periodik, přičemž jsou představeny jejich názorové rozdíly. Po zhodnocení dosavadních přístupů k analýze médií je zformulován postup řešení práce. Za účelem zodpovězení výzkumných otázek a posouzení správnosti hypotéz je poté provedena kvalitativní obsahová analýza, induktivní obsahová analýza a frekvenční analýza článků, které byly nalezeny pomocí klíčových slov souvisejících s ukrajinským nacionalismem. V rámci jednotlivých analýz pak po slovním komentáři jejich výsledků dochází k porovnání názorově kontrastních periodik mezi sebou. V závěru pak následuje diskuse výsledků všech analýz, zodpovězení výzkumných otázek a posouzení správnosti hypotéz.

## **Abstract**

This bachelor thesis deals with the relationship of Poles to Ukrainian nationalism between 2014 and 2022. This issue is examined through selected Polish print media (*Rzeczpospolita*, *Gazeta Wyborcza*, *Do Rzeczy* and *Polityka*). The aim of this bachelor thesis is to identify the main differences in the approaches of right-wing and left-wing media to topics related to Ukrainian nationalism during the observed period. Firstly, the issue of Polish-Ukrainian relations is introduced with an emphasis on mutual disputes over the interpretation of history. Then follows the justification of the selection of chosen titles, while their ideological differences are mentioned. After evaluating the previous approaches to media analysis, the selected research methods are presented. In order to answer the research questions and assess the validity of the hypotheses, a qualitative content analysis, an inductive content analysis, and a frequency analysis of the articles found using keywords related to Ukrainian nationalism are conducted. After a commentary of the results of each analysis, the periodicals are then compared with each other. Lastly, a discussion of all results is conducted, the research questions answered and the validity of the hypotheses assessed.

## **Klíčová slova**

Do Rzeczy, Gazeta Wyborcza, mediální analýza, obsahová analýza, Polityka, polsko-ukrajinské vztahy, polský tisk, Rzeczpospolita, ukrajinský nacionalismus

## **Keywords**

Content analysis, Do Rzeczy, Gazeta Wyborcza, media analysis, Polish press, Polish-Ukrainian relations, Polityka, Rzeczpospolita, Ukrainian nationalism

## **Title**

Ukrainian Nationalism in Polish Print Media: Comparison of Selected Right-wing and Left-wing Periodicals (2014-2022)

## **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval panu Mgr. Ondřeji Klípovi, Ph.D. za cenné připomínky a rady při zpracování této bakalářské práce.

# Obsah

<b>1. Úvod</b> .....	2
<b>2. Teoretická část</b> .....	4
2.1 Polsko-ukrajinské vztahy po rozpadu východního bloku.....	4
2.2 Spory o výklad historie.....	7
2.3 Výběr zdrojů.....	11
2.4 Dosavadní přístup k analýze problematiky .....	15
2.5 Metodologické přístupy k analýze médií .....	17
<b>3. Metodologická část</b> .....	20
3.1 Stanovení výzkumných otázek .....	20
3.2 Postup řešení práce .....	21
<b>4. Praktická část</b> .....	23
4.1 Kvantitativní obsahová analýza.....	23
4.1.1 <i>Rzeczpospolita</i> .....	23
4.1.2 <i>Gazeta Wyborcza</i> .....	25
4.1.3 <i>Do Rzeczy</i> .....	26
4.1.4 <i>Polityka</i> .....	27
4.2 Induktivní obsahová analýza .....	30
4.2.1 <i>Rzeczpospolita</i> .....	31
4.2.2 <i>Gazeta Wyborcza</i> .....	35
4.2.3 <i>Do Rzeczy</i> .....	36
4.2.4 <i>Polityka</i> .....	36
4.3 Frekvenční analýza.....	38
4.3.1 <i>Diskuse výsledků frekvenční analýzy</i> .....	41
<b>5. Diskuse výsledků všech analýz a potvrzení/vyvrácení hypotéz</b> .....	43
<b>6. Závěr</b> .....	46
<b>Summary</b> .....	48
<b>Použitá literatura</b> .....	50
<b>Seznam příloh</b> .....	57

# 1. Úvod

Polsko a Ukrajina jsou, nebereme-li v potaz Rusko, dva největší a nejlidnatější státy v regionu střední a východní Evropy. Jejich vzájemné vztahy jsou tak do jisté míry velice důležité pro celý tento region, zejména pak pro jeho bezpečnost, kterou v současné době nejvíce ohrožuje ruský neoimperialismus.

Vzájemné vztahy obou zemí od nabytí jejich nezávislosti procházely střídavým vývojem, v devadesátých letech byly poměrně vřelé, na přelomu tisíciletí pak stagnovaly, přičemž k jejich opětovnému zlepšení došlo po roce 2004. Zásadní moment pak nastal po roce 2014, kdy na Ukrajině proběhla Revoluce důstojnosti, načež Rusko rozpoutalo válku na východoukrajinském Donbase. Tento konflikt dal silný impulz ukrajinskému nacionalismu, který si však k nelibosti Poláků začal připomínat příslušníky OUN a UPA, kteří byli během druhé světové války zapojeni do etnických čistek obyvatelstva žijícího na území východní Haliče a Volyně. To vyvolalo ve značné části polské společnosti nelibost a obavy.

Právě vztah Poláků k ukrajinskému nacionalismu bude ústředním tématem této práce. Zkoumán bude ve čtyřech vybraných polských tištěných periodících. Půjde konkrétně o deník *Rzeczpospolita* a týdeník *Do Rzeczy* na straně jedné a deník *Gazeta Wyborcza* a týdeník *Polityka* na straně druhé. První zmiňovaná dvojice zastupuje pravicový ideologický proud, druhá pak liberálně-levicový. Ačkoliv existují i jiné možné zdroje pro zkoumání této problematiky, např. polské vládní dokumenty, prohlášení apod., autor se rozhodl čerpat z médií zejména kvůli tomu, že lépe reflektují názory společnosti.

Cílem samotného výzkumu bude odpovědět na dvě hlavní výzkumné otázky, a to konkrétně:

1. Jak často se články zabývající se ukrajinským nacionalismem ve sledovaném období objevovaly v polských pravicových a liberálně-levicových médiích?
2. Jakým tématům se jednotlivá média v souvislosti s ukrajinským nacionalismem nejvíce věnovala? Jak se lišil/nelišil přístup jednotlivých médií k těmto tématům?

Sledovaným obdobím se rozumí 23. únor 2014 – 24. únor 2022, přičemž zdůvodnění výběru periodik a zkoumaného časového úseku bude součástí teoretické, resp. metodologické části práce. Při výzkumu budou použity jak kvalitativní, tak i kvantitativní metody, kterými budou zkoumány jednotlivé korpusy vybraných článků. Samotný postup řešení práce bude blíže



specifikován v metodologické kapitole.

## 2. Teoretická část

V úvodu této kapitoly bude v krátkosti shrnut vývoj vztahů mezi Polskem a Ukrajinou za poslední tři dekády, přičemž dojde k představení problematiky, které se bude tato práce dále věnovat. V další části bude následovat popis vývoje sporů o výklad historie mezi lety 2014-2022. Tato podkapitola později poskytne teoretický základ, který bude sloužit jako opora při výzkumu médií v praktické části práce. Další podkapitoly se pak budou věnovat výběru zdrojů, představení dosavadního přístupu k řešení obdobné problematiky a metodám výzkumu médií.

### 2.1 Polsko-ukrajinské vztahy po rozpadu východního bloku

Polsko se 2. prosince 1991 stalo prvním státem, který formálně uznal nezávislost Ukrajiny. V roce 1992 pak obě země podepsaly dohodu o přátelství a spolupráci, která mj. potvrzovala tehdejší hranici mezi oběma státy. V březnu 1994 Polsko a Ukrajina přijaly deklaraci, která potvrzovala strategický význam polsko-ukrajinských vztahů. Navzdory těmto dohodám ale vzájemné vztahy nikdy nepředstavovaly pro administrativy prezidentů Wałęsy a Kravčuka prioritu. Polsko se v tomto období více soustředilo na posilování vztahů se Západem, zatímco Ukrajina procházela procesem state-buildingu.<sup>1</sup>

Tato situace se změnila až během prezidentství A. Kwaśniewského a L. Kučmy. Polsku se během té doby podařilo vstoupit do některých západních institucí a organizací, zatímco Ukrajina postupně přestala být vnímána jako slabý a neživotaschopný stát. Obě země tak měly možnost více se věnovat budování vzájemných vztahů. Po přelomu tisíciletí se pak Ukrajina začala, v důsledku zhoršených vztahů s EU, na Polsko čím dál více vázat. Od té doby se pro popis vztahů mezi oběma zeměmi začal používat pojem „strategické partnerství“. V důsledku Oranžové revoluce v roce 2004, při které se k moci dostala prozápadní vláda v čele s prezidentem Juščenkem, se pak vzájemné vztahy obou zemí začaly rozvíjet do té doby nevídaným tempem.<sup>2</sup>

Funkční období prezidentů V. Juščenka a L. Kaczyńského však ukázala limity této spolupráce. Ukrajina byla v té době stále poměrně slabou a nestabilní zemí na okraji EU a NATO, přičemž Polsko nebylo schopno na této situaci nic zásadního změnit. Za prezidentství B. Komorowského a V. Janukovyče pak byla pro obě země zásadní zejména snaha o posun

---

<sup>1</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 79-81.

<sup>2</sup> *Ibid.*, 81-83.

v jednáních mezi Ukrajinou a EU.<sup>3</sup> Tento proces byl ale narušen silícím autoritarismem na Ukrajině a sblížením tamějšího režimu s Ruskem. Právě pod tlakem Moskvy došlo v listopadu 2013 k odmítnutí podpisu asociační dohody s EU, což rozpoutalo protesty, které vedly ke svržení prezidenta Janukovyče. Nová vláda pod vedením premiéra Arsenije Jaceňuka pak sice asociační dohodu s EU podepsala, ale v důsledku Ruskem rozpoutaného konfliktu na východě země se další jednání ocitla ve slepé uličce.<sup>4</sup>

Pro vlády obou zemí a zejména pak pro jejich nově zvolené prezidenty P. Porošenka a A. Dudu, představovala tato situace jednu z největších společných výzev. V reakci na ruskou agresi se Polsko přidalo k unijním sankcím proti Moskvě, přičemž svůj vlastní sankční seznam později ještě rozšířilo nad rámec toho evropského. Nastalou krizi na východě Ukrajiny měl pak řešit Normandský formát, do kterého však Polsko nebylo přizváno, čímž se snížila jeho důležitost pro Ukrajinu ve smyslu vzájemného strategického partnerství. S postupem času se však ukázala neefektivnost tohoto formátu, takže se Polsko svou neúčastí na něm pravděpodobně vyhnulo možným šrámům na svém renomé.<sup>5</sup>

V důsledku silícího ukrajinského nacionalismu se pak mezi oběma zeměmi začaly objevovat stále závažnější neshody. Ty se týkaly hlavně sporů o výklad historie. Zatímco v Polácích vzbuzovalo obavy adorování bojovníků OUN a UPA na Ukrajině, Ukrajinci si zase nepřáli, aby jim cizí stát zakazoval připomínat si své krajany, přičemž také odmítali, že by se tito lidé dopouštěli zločinů v takovém rozsahu, v jakém tvrdila polská strana. Ukrajina navíc také poukazovala na ukrajinské oběti polských odvetných akcí.<sup>6</sup> Tyto konflikty tak vzájemné vztahy opět částečně degradovaly a zablokovaly jejich další rozvoj na několik dalších let. Kromě toho také velice dobře posloužily Rusku jakožto nástroj hybridní války proti Ukrajině.<sup>7</sup>

Během funkčního období prezidenta V. Zelenského (do 24. února 2022) pak nastalo částečné zlepšení, či spíše zklidnění situace. Prezident V. Zelenskyj se snažil otevřít kritickou diskusi o některých domácích historických osobnostech, přičemž vyzýval k přijetí kritičtějšího

---

<sup>3</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 83-86.

<sup>4</sup> Marples, David R. a Frederick V. Mills, *Ukraine's Euromaidan: analyses of a civil revolution* (Stuttgart: Ibidem-Verlag, 2015), 27-29.

<sup>5</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 87-88.

<sup>6</sup> Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation* (New York: Routledge, 2021), 3-5.

<sup>7</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 90.

přístupu k dějinám obecně. Pravidelně se také zúčastňoval akcí souvisejících s uctěním památky obětí, a to jak těch polských Ukrajině, tak i těch ukrajinských v Polsku.<sup>8</sup> I přes omezenou snahu ukrajinské strany však Polsko nebylo a není se současným stavem historické paměti spokojeno. Ukrajinská strana se totiž stále vyhýbá tomu, aby uznala události na Volyni a ve východní Haliči z let 1943-1944 za genocidu, což je ale základním požadavkem Poláků pro další posun ve společné snaze o historické smíření.<sup>9</sup>

---

<sup>8</sup> Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation* (New York: Routledge, 2021), 47-48.

<sup>9</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 173-174.

## 2.2 Spory o výklad historie

Jedním z hlavních nástrojů, kterými může být formován náhled společnosti na historii, je paměťová politika. Právě politika paměti začala po roce 2014 v obou zemích hrát velice důležitou roli, protože se snažila sjednotit pohled na dějiny druhé světové války, které opět začaly být pro obě tamější společnosti aktuálním tématem. Na tomto procesu se ve velké míře podílela média a novináři. Hlavní roli však v této oblasti hrály vládnoucí politické elity a státní paměťové instituce, zejména pak ústavy národní paměti Polska a Ukrajiny.

Pomyslnou rozbuškou ve sporech o výklad historie se v dubnu roku 2015 stal ukrajinským parlamentem přijatý Zákon o právním statutu a uctění bojovníků za nezávislost Ukrajiny ve dvacátém století. Ten přiznával několika tamějším organizacím a hnutím, včetně neblaze proslulých OUN a UPA, statut bojovníků za nezávislost Ukrajiny. Navíc také kriminalizoval případné veřejné popírání jejich přispění k boji za nezávislost. Tento zákon vzbudil velkou vlnu nevole v Polsku, kde byl v kontextu památky obětí masakrů z let 1943-1944 vnímán velmi negativně.<sup>10</sup>

Zanedlouho poté pak převzalo iniciativu v těchto sporech Polsko, kde Sejm 22. července 2016 vyhlásil 11. červenec Dnem památky genocidy spáchané ukrajinskými nacionalisty na občanech Druhé Polské republiky. Navíc také v příslušné deklaraci navýšil svůj odhad počtu polských obětí na více než sto tisíc, přičemž se v ní vůbec nezmiňoval o ukrajinských obětech polských odvetných akcí, což se stalo terčem kritiky řady ukrajinských politiků, akademiků i novinářů, kteří to označili za vědomou snahu o přepsání historie.<sup>11</sup>

Nastalou situaci se pokusily smírně řešit hlavy obou států A. Duda a P. Porošenko, když při návštěvě A. Dudy v Kyjevě na ukrajinský Den nezávislosti 24. srpna 2016 vydaly společné prohlášení. V něm se oba prezidenti zavázali přistupovat k dějinným sporům v souladu s „historickou pravdou“. Zanedlouho poté však ukrajinský parlament opět začal „vířit vlny“, když deklaraci Sejmu, týkající se vyhlášení 11. července památným dnem, označil za hrozbu pro možné dosažení vzájemného smíření, přičemž také osočil polskou stranu z vedení protiukrajinské kampaně.<sup>12</sup>

---

<sup>10</sup> Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation* (New York: Routledge, 2021), 42-43.

<sup>11</sup> Ibid., 44.

<sup>12</sup> Ibid., 44-45.

Vyhrocené vztahy mezi oběma zeměmi poté v letech 2016-2017 vedly k několika případům vandalismu, jehož terčem se staly ukrajinské pomníky v Polsku. Polská strana však kromě velice liknavého přístupu k vyšetřování těchto činů také odmítala tyto památníky uvádět do původního stavu, což vyvolalo vlnu nevole na Ukrajině, kde v odvetě začalo docházet k obdobnému ničení tamějších polských pomníků.<sup>13</sup> Polsko později omlouvalo neochotu k obnově poničených ukrajinských památníků tím, že měly být ve většině případů postaveny bez povolení. Tento postoj vyvolal na Ukrajině poměrně bouřlivou reakci, která vedla k tomu, že tamější ústav národní paměti zavedl moratorium na vydávání povolení pro polské výzkumné pracovníky, kteří se na Ukrajině zabývali exhumováním a identifikací ostatků obětí masakrů na Volyni.<sup>14</sup>

Během roku 2017 pak v ukrajinském veřejném prostoru vzbudily rozruch výroky předsedy polské vládní strany Právo a Spravedlnost (PiS) Jarosława Kaczyńského. Ten v rozhovoru pro polskou veřejnoprávní televizi TVP řekl, že „*S Banderou Ukrajina do EU nevstoupí*“. Ukrajinské ministerstvo zahraničí na tyto slova reagovalo výzvou, ve které apelovalo na to, aby polská strana přestala využívat citlivé oblasti společné historie k politickým účelům.<sup>15</sup>

Dalším „přilítím oleje do ohně“ byl v lednu roku 2018 v polském Sejmu přijatý dodatek k zakládajícímu aktu Institutu národní paměti (Instytut pamięci narodowej), ve kterém mělo mj. dojít k rozšíření seznamu ústavem zkoumaných zločinů proti polskému národu o zločiny, které byly mezi lety 1925-1950 spáchány na polském území ukrajinskými nacionalisty a členy ukrajinských organizací spolupracujících s nacistickým Německem. Navíc mělo být případné popírání těchto zločinů, zřejmě po vzoru ukrajinského Zákona o právním statutu a uctění bojovníků za nezávislost Ukrajiny ve dvacátém století z roku 2015, trestněprávně postihováno.<sup>16</sup>

Na tento dodatek se následně snesla kritika jak ze strany polské domácí opozice, tak i ze zahraničí. Jejím hlavním předmětem byla mj. právě část dodatku týkající se trestněprávní

---

<sup>13</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 170.

<sup>14</sup> Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation* (New York: Routledge, 2021), 45.

<sup>15</sup> Ibid.

<sup>16</sup> Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof* (Berlin: Peter Lang, 2019), 89.

postižitelnosti de facto jakýchkoliv projevů polemiky o daných zločinech a z ní plynoucích následků pro svobodu slova a projevu v Polsku. Polský prezident A. Duda dokonce pod tlakem kritiky opozice podal podnět k polskému ústavnímu soudu, aby daný dodatek prozkoumal a rozhodl, zdali neodporuje ústavě.<sup>17</sup>

V červenci roku 2018, na 75. výročí Volyňského masakru, pak vzájemné spory kulminovaly. Ukrajinská strana navrhla té polské uspořádání společné akce za účelem uctění památky obětí masakrů a následných odvetných akcí. Tento návrh se však neseťkal s pochopením a byl odmítnut. Polský prezident A. Duda následně vyrazil uctít památku polských obětí na západoukrajinskou Volyň, zatímco jeho ukrajinský protějšek P. Porošenko navštívil vesnici Sahryň ve východním Polsku, kde uctil památku tamějších ukrajinských padlých. Při vzpomínkové akci v Sahryni pak došlo k zahájení prvního vyšetřování údajného popírání zločinů ukrajinských nacionalistů, kdy byl z tohoto přestupku obviněn jeden z účastníků této piety.<sup>18</sup> Byl jím historik ukrajinského původu Grzegorz Kuprianowicz, který se, zřejmě kvůli svým dlouhodobě konzistentním názorům zpochybňujícím oficiální polské historické narativy, znelíbil hlavě místního Lublinského vojvodství Przemysławu Czarnkowi, který se rozhodl podat podnět k prošetření jeho výroků místní prokuratuře i Institutu národní paměti. Zanedlouho poté však byla vyšetřování na půdě prokuratury i Institutu národní paměti zastavena, přičemž G. Kuprianowicz vyvázl bez úhony.<sup>19</sup>

V listopadu téhož roku pak ukrajinský parlament odpověděl na dodatek k zakládajícímu aktu polského Institutu národní paměti svou vlastní rezolucí, která se týkala připomínky 74. výročí zahájení nucených deportací Ukrajinců z východního Polska v letech 1944-1951. Tato rezoluce v sobě, kromě spíše symbolické připomínky výše zmíněných událostí, obsahovala také rozhodnutí o vyhlášení druhé zářiové neděle Dnem památky ukrajinských obětí nucených deportací. Na začátku roku 2019 pak polský ústavní soud vydal poměrně překvapivý verdikt, který prohlásil „protiukrajinské“ části dodatku k zakládajícímu aktu polského Institutu národní paměti za neústavní. Ve vzájemných sporech o výklad historie poté nastalo období relativního klidu, kdy zejm. polská strana s napětím očekávala, kdo vyhraje prezidentské volby na

---

<sup>17</sup> Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation* (New York: Routledge, 2021), 46-47.

<sup>18</sup> *Ibid.*, 47.

<sup>19</sup> „Alfabet buntu - Grzegorz Kuprianowicz“, Archiwum Osiatyńskiego, publikováno 25. ledna 2019, <https://archiwumosiatynskiego.pl/alfabet-buntu/grzegorz-kuprianowicz/> (staženo 19. června 2023).

Ukrajíně.<sup>20</sup>

V květnu 2019 se vítězem ukrajinských prezidentských voleb stal V. Zelenskyj. Jeho vítězství s sebou přineslo po dlouhé době první náznaky možného zlepšení vzájemného dialogu. Po srpnových jednáních s A. Dudou nový ukrajinský prezident slíbil, že se zasadí o zrušení moratoria na vydávání povolení pro polské výzkumníky, načež se jeho polský protějšek zavázal usilovat o obnovu poničených ukrajinských pomníků v jihovýchodním Polsku. Oba státníci také přislíbili, že budou společně koordinovat snahy o vzájemné historické smíření. V listopadu téhož roku pak na Ukrajině skutečně došlo ke zrušení výše zmíněného moratoria. V Polsku se mezitím začaly objevovat první obnovené ukrajinské pomníky, které však, nutno podotknout, většinou rekonstruovaly tamní občanské spolky, a to ve většině případů bez přispění státu či vlády. Místo společně koordinovaných snah o řešení sporů týkajících se výkladu historie ale společný srpnový příslib obou prezidentů přinesl spíše jakési příměří, které však nevedlo ke změnám oficiálních historických narativů obou zemí.<sup>21</sup>

Od této doby až do konce sledovaného období (24. února 2022) pak autor nezaregistroval žádnou výraznější změnu nebo průlom v oblasti vzájemného dialogu mezi Polskem a Ukrajinou. Tato stagnace se zřejmě do jisté míry dá vysvětlit koronavirovou pandemií, která přinesla vládám obou zemí jiné, mnohem palčivější, problémy.

---

<sup>20</sup> Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation* (New York: Routledge, 2021), 47.

<sup>21</sup> *Ibid.*, 47-48.



## 2.3 Výběr zdrojů

V této podkapitole bude proveden výběr polských tištěných periodik vhodných ke zkoumání vztahu Poláků k ukrajinskému nacionalismu mezi lety 2014-2022. Při jejich výběru bude brán ohled zejména na jejich ideologickou a diskursivní orientaci. Roli ale bude hrát také popularita těchto médií. Poté dojde k představení vybraných médií, kde kromě rozkrytí jejich ideologické orientace a vlastnické struktury zazní také krátký popis jejich vzniku a vývoje.

Pět nejprodávanějšími celopolskými deníky byly za období duben-září 2021 sestupně tituly *Fakt*, *Super Express*, *Gazeta Wyborcza*, *Rzeczpospolita* a *Dziennik Gazeta Prawna*.<sup>22</sup> Deníky *Fakt* a *Super Express* často bývají považovány za tisk bulvárního charakteru, a tudíž nejsou vhodné výzkumné účely. *Dziennik Gazeta Prawna* se pak už sice řadí mezi „seriózní“ periodika, vzhledem k jeho zaměření na právo a byznys ale není vhodný pro výzkum problematiky zkoumané v této práci.<sup>23</sup> Autor se tedy rozhodl pro výběr obou hlavních „seriózních“ rivalů, tedy *Gazety Wyborczej* a *Rzeczypospolitej*.<sup>24</sup>

*Gazeta Wyborcza* se řadí mezi liberálně-levicová média a je známa pro svou otevřenou prezentaci politických postojů a investigativní činnost.<sup>25</sup> V porovnání s konkurenční *Rzeczpospolitou* bývá kritičtější vůči polské vládní straně Právo a Spravedlnost (PiS), což koresponduje s jejím názorovým zaměřením.<sup>26</sup>

Začala vycházet po jednáních u kulatého stolu v roce 1989, přičemž byla spojena s představiteli Solidarity. Nedlouho po jejím vzniku začala díky puncu prvního svobodného média postupně dominovat polskému mediálnímu trhu. O svou výsadní pozici však postupem času přišla, protože ji v oblasti prodeje předstihly bulvární deníky *Fakt* a později také *Super Express*. V kategorii „seriózních“ deníků si však své prvenství udržela. Jejím vlastníkem je polská mediální společnost *Agora, a. s.*, která byla, stejně jako ona, založena v roce 1989.<sup>27</sup>

---

<sup>22</sup> „Dzienniki, Suma sprzedaży wydań ogółem oznacza sumę sprzedaży egzemplarzowej, sprzedaży egzemplarzowej e-wydań, wszystkich form prenumeraty i prenumeraty e-wydań“, Polskie Badania Czytelnictwa, <https://www.pbc.pl/rynek-sprzedazy/> (staženo 14. dubna 2022).

<sup>23</sup> Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media* (Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019), 171.

<sup>24</sup> Szeptycki, Andrzej, „Polskie media wobec Ukrainy. Przyczynek do dyskusji“, *Kultura i społeczeństwo* 59 (2): 229-238, <https://doi.org/10.35757/KiS.2015.59.2.13> (staženo 20. dubna 2022).

<sup>25</sup> Terzis, Georgios a Denis McQuail, *European media governance: national and regional dimensions* (Bristol, UK: Intellect, 2007), 400.

<sup>26</sup> Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media* (Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019), 162.

<sup>27</sup> Czepek, Andrea, Melanie Hellwig a Eva Nowak, *Press freedom and pluralism in Europe. Concepts and conditions* (Bristol: Intellect Books, 2009), 143-144.

Nejvýznamnější osobností deníku byl a dodnes zůstává bývalý disident Adam Michnik, který působí ve funkci šéfredaktora nepřetržitě od jejího založení. Právě osobnost A. Michnika měla a stále má na podobu *Gazety Wyborczej* a její angažovanost v politických otázkách velký vliv. Bezprostředně po svém vzniku se *Gazeta Wyborcza* projevovala na politickém poli, byla silně antikomunistická a upřednostňovala demokratickou „potransformační“ levicí. S její politickou angažovaností se však pojí také kritika. Mnohdy se totiž objevují názory, že *Gazeta Wyborcza* působí elitářsky a přisuzuje si roli neomylného odborníka na vše.<sup>28</sup>

Názorově kontrastní *Rzeczpospolita* bývá naopak řazena mezi pravicově orientovaná média.<sup>29</sup> V porovnání *Gazetou* se vyznačuje větší rozmanitostí informačních zdrojů<sup>30</sup>, což může přispět k vysvětlení prvenství *Rzeczypospolitej* v oblasti nejcitovanějších tištěných periodik v roce 2021.<sup>31</sup> *Rzeczpospolita* také s významným odstupem drží první příčku v oblasti prodeje jejího e-vydání, kdy jich za období červenec-prosinec 2021 prodala přes 2 miliony, zatímco *Gazeta Wyborcza* jen okolo 230 tisíc.<sup>32</sup> To může svědčit o popularitě *Rzeczypospolitej* v zahraničí, kde její tištěná vydání nejsou jednoduše dostupná.

Její moderní podoba se začala rýsovat během procesu transformace v roce 1989. Podobně jako u *Gazety Wyborczej*, i zde měl významný vliv na formování postojů a novinářské kultury šéfredaktor. Prvním „potransformačním“ šéfredaktorem se stal Dariusz Fikus, který se společně s jeho pozdějšími nástupci zasadil o to, že byla *Rzeczpospolita* až do roku 2006 považována za nestranné a vysoce profesionální médium. Na podzim roku 2006 ale došlo ke změně na postu šéfredaktora, kam byl dosazen neskrývaný podporovatel vládní strany PiS Paweł Lisicki, jehož osoba představovala pro mnohé novináře *Rzeczypospolitej* důvod k odchodu z redakce. Během funkčního období Pawła Lisického pak deník poměrně nekriticky podporoval stranu PiS a její členy, zejména pak Jarosława Kaczyńskiego. Tato politická zaujatost však nebyla tak jasně patrná jako v případě *Gazety Wyborczej*, protože *Rzeczpospolita* se i nadále snažila vystupovat jako nestranná a zmíněná podpora strany PiS nebyla prezentována

---

<sup>28</sup> Czepek, Andrea, Melanie Hellwig a Eva Nowak, *Press freedom and pluralism in Europe. Concepts and conditions* (Bristol: Intellect Books, 2009), 143.

<sup>29</sup> Ibid.

<sup>30</sup> Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media* (Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019), 166.

<sup>31</sup> „Najbardziejziej opiniotwórcze tytuły prasowe”, Instytut Monitorowania Mediów, <https://www.imm.com.pl/imm-onet-najbardziejziej-opiniotwórczym-medium-2021-roku/> (staženo 14. dubna 2022).

<sup>32</sup> „Dzienniki, Suma sprzedaży wydań ogółem oznacza sumę sprzedaży egzemplarzowej, sprzedaży egzemplarzowej e-wydań, wszystkich form prenumeraty i prenumeraty e-wydań”, Polskie Badania Czytelnictwa, <https://www.pbc.pl/rynek-sprzedazy/> (staženo 14. dubna 2022).

přímo, ale spíše tzv. „mezi řádky“. Obrat v tomto ohledu nastal až po změně vlastnické struktury v roce 2011, kdy polská společnost *Gremi Media* odkoupila jak státní, tak i soukromý podíl v *Rzeczypospolitej* a stala se tak jejím jediným vlastníkem. Po změně šéfredaktora v roce 2013 se pak *Rzeczypospolita* snažila napravit svou pověst, což se jí ale nikdy zcela nepodařilo.<sup>33</sup>

Na poli týdeníků se pak na prvních pěti příčkách podle prodejů v období duben-září 2021 objevovaly zpravidla bulvární, televizní a hobby magazíny. Na další, tedy šesté příčce, se pak nacházel první „seriózní“ týdeník, *Angora*.<sup>34</sup> Ten však často publikuje i převzaté články z jiných zdrojů, což by mohlo potenciálně zkreslit výsledky výzkumu. Na dvanáctém místě se pak po dalších vesměs bulvárních a vzdělávacích týdenících nacházel další zástupce „seriózních“ periodik – *Polityka*. Ta působí na mediálním trhu už řadu let a profiluje se jako liberálně-levicové periodikum. Autor se ji proto rozhodl vybrat jako prvního zástupce liberálně-levicového ideologického směru na poli týdeníků. Na patnácté příčce se pak nacházel další „seriózní“ názorový týdeník *Newsweek Polska*. Jelikož se však jedná o periodikum liberálnějšího rázu, není vhodné jako protipól pro *Polityku*. Dále se pak o tři příčky níže, na osmnáctém a devatenáctém místě, nacházely konzervativní týdeníky *Sieci* a *Do Rzeczy*. Obě tato periodika by vzhledem k jejich ideologické orientaci mohla být vhodným protipólem k týdeníku *Polityka*. Autor se nakonec v tomto ohledu rozhodl upřednostnit týdeník *Do Rzeczy*, a to zejména kvůli postavě šéfredaktora Pawła Lisického, který v minulosti působil na obdobném postu v *Rzeczypospolitej*.<sup>35</sup>

Liberálně-levicová *Polityka* byla založena začátkem roku 1957, přičemž její moderní podoba se zformovala až během procesu transformace po roce 1989.<sup>36</sup> Zajímavostí *Polityky* je, že za celou dobu své existence měla pouze čtyři šéfredaktory, přičemž ten současný, Jerzy Baczyński, působí v čele redakce už od roku 1994. *Polityka* spadá do konceptu názorových periodik, která usilují o nezávislost ve vztahu k politickým subjektům. Zároveň se ale pokouší prosazovat určitý hodnotový systém, zahrnující polské proevropské směřování, ochranu práv sexuálních a národnostních menšin nebo také vymezování se proti xenofobii a konzervativním

---

<sup>33</sup> Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media* (Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019), 166-170.

<sup>34</sup> „Tygodniki, Suma sprzedaży wydań ogółem oznacza sumę sprzedaży egzemplarzowej, sprzedaży egzemplarzowej e-wydań, wszystkich form prenumeraty i prenumeraty e-wydań“, Polskie Badania Czytelnictwa, <https://www.pbc.pl/rynek-sprzedazy/> (staženo 14. dubna 2022).

<sup>35</sup> Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media* (Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019), 170.

<sup>36</sup> Terzis, Georgios a Denis McQuail, *European media governance: national and regional dimensions* (Bristol, UK: Intellect, 2007), 401.

názorům. V souladu s tímto „kodexem“ se často vymezuje proti vládnoucí straně PiS a jejímu předsedovi Jarosławu Kaczyńskému. Nevyhýbá se však ani kritice Občanské platformy a některých levicových uskupení. Snaha *Polityky* o objektivní kritiku bez zaujatosti může souviset s její vlastnickou strukturou. Je totiž vlastněna družstvem, jehož členy jsou povětšinou její vlastní redaktoři, což ztěžuje případné snahy o nabourání její nezávislosti.<sup>37</sup>

Týdeník *Do Rzeczy* pak působí na polské mediální scéně relativně krátkou dobu, vznikl totiž teprve v roce 2013. Spadá pod společnost *PMPG Polskie Media* a jeho šéfredaktorem a zakladatelem je Paweł Lisicki, který se nedlouho po svém konci v *Rzeczypospolitej* rozhodl založit si vlastní médium. Jeho jméno se také mj. vyskytuje v samotném logu týdeníku ve formě nadpisu *Tygodnik Lisickiego* (Lisického týdeník). Periodikum otevřeně vyznává pravicové hodnoty vycházející z křesťanských tradic. Z ideologické orientace týdeníku vyplývá i jeho kladný vztah k vládnoucí PiS a naopak kritičnost vůči Občanské platformě.<sup>38</sup>

Obsah této kapitoly ukazuje, že většina polských médií se otevřeně snaží prosazovat určitý jim blízký politický a kulturní směr. Z tohoto důvodu však bývá poměrně často zpochybňována profesionalita polských novinářů.<sup>39</sup> Někteří autoři tuto vlastnost spojují s polskou historickou zkušeností, která v hodnotovém systému Poláků na první místo vždy kladla ochranu národa, kultury a náboženství před cizím útlakem.<sup>40</sup>

---

<sup>37</sup> Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media* (Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019), 173-176.

<sup>38</sup> *Ibid.*, s. 180-181.

<sup>39</sup> *Ibid.*, s. 56-57.

<sup>40</sup> O'Neil, Patrick H., *Post-communism and the media in Eastern Europe* (London: Routledge, 2013), 37.

## 2.4 Dosavadní přístup k analýze problematiky

Ze všech článků a publikací, které se věnují tématům souvisejícím s Ukrajinou v polském tisku, se autor rozhodl vybrat tři zástupce, které považoval za vhodné zmínit kvůli uvažované metodologii práce. Prvním z nich byl článek od Ljubomyra Chachuly, v němž se autor zabývá obrazem Ukrajiny a Ukrajinců v polských médiích a postojích vlád první poloviny 90. let. Čerpá přitom z oficiálních dokumentů polské vlády a článků z vybraných polských periodik. Autor v nich poté porovnává prezentaci některých vybraných událostí z oblasti polsko-ukrajinských vztahů. Využívá přitom přímých citací z jednotlivých informačních kanálů, které doplňuje vlastním komentářem, přičemž dochází k závěru, že oficiální dokumenty polské vlády vykreslují Ukrajinu v zásadě pozitivně, zatímco tisk se mnohdy uchyluje k neutrálnímu či dokonce negativnímu vyobrazení.<sup>41</sup> Jedná se tak o kvalitativní obsahovou analýzu, ve které autor nemá jasně stanovená kritéria a kategorie podle kterých by se řídil a spíše jen volně analyzuje vybranou tematiku.

Další publikací pak byl článek Olgy Tkačenko, zabývající se pojetím současné ukrajinské národní identity v polských názorových periodících. V něm autorka poukazuje na to, že polští novináři mají při popisu této tematiky tendenci nechat se ovlivňovat současnou politickou a společenskou situací jak na Ukrajině, tak i na domácí scéně. Dále zmiňuje také jejich časté kladení důrazu na to, že Ukrajina byla po dlouhou dobu pod silným polským vlivem, pročež Poláci nevnímají tento stát jako ryze ukrajinský a pokouší se v něm hledat prvky „polskosti“, zejména v oblasti kultury a historických tradic, méně pak v tamější politické a ekonomické situaci.<sup>42</sup> Z metodologického hlediska jde opět o kvalitativní obsahovou analýzu, nicméně doplněnou o některé prvky kvantitativní obsahové analýzy.

Poslední vybranou prací byla stať od Igora Derevjanka, ve které se autor zabývá reflexí problémů v polsko-ukrajinských vztazích v polském tisku mezi lety 1991-2011. Většina popisovaných problémů se týkala ukrajinské integrace do struktur EU a NATO a zahraniční politiky. Autor zjistil, že v člancích byl často kladen důraz na roli Polska jako zastávce integrace Ukrajiny v západních strukturách, což by výrazně ztížilo rozšiřování ruského vlivu v Evropě.

---

<sup>41</sup> Khakhula, Liubomyr, „Ukraine and the Ukrainians in Official and Mass Media Discourses of Contemporary Poland (The First Half of 1990s)“, <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/37019> (staženo 19. června 2023).

<sup>42</sup> Tkachenko, Olga, „Reinventing Ukraine: Ukrainian National and Supra-National Identity in Contemporary Polish Opinion-Making Press“, *Colloquia Humanistica* 5 (5): 141-163, <https://doi.org/10.11649/ch.2016.010> (staženo 19. června 2023).

Naopak kritizována byla ukrajinská zahraniční politika, která se, zejména za prezidenta Viktora Janukovyče, orientovala na příliš mnoho subjektů, což představovalo problém pro její jasné prozápadní a proevropské směřování.<sup>43</sup> Co se metodologie této práce týče, jedná se o volnější kvalitativní obsahovou analýzu, podobně jako v případě článku L. Chachuly.

Je tedy patrné, že přístup jednotlivých autorů ke zkoumání témat souvisejících s Ukrajinou v polském tisku není jednotný a často využívá prvky jak kvalitativní, tak i kvantitativní obsahové analýzy. V rámci kvantitativní obsahové analýzy se většinou jedná o počítání výskytu některých hledaných znaků v článcích, případně o frekvenční analýzu. Z tohoto poznatku bude později čerpáno v metodologické části práce.

---

<sup>43</sup> Derevianko, Igor, „Problems of Ukrainian-Polish Relations in the Mapping Polish Press (1991–2011)“, <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/SR/article/download/14137/20043> (staženo 20. června 2023).

## 2.5 Metodologické přístupy k analýze médií

Pro analýzu médií se nejčastěji využívají různé metody obsahové analýzy. Samotný pojem obsahová analýza má však hned několik nejednoznačných definic. Např. Michael Walizer a Paul Wienir považují za obsahovou analýzu jakýkoliv systematický postup, který zkoumá obsah předávaných informací. Zřejmě nejrozšířenější definici pak nabízí Fred Kerlinger, který ji chápe jako metodu pro studium a analyzování všech druhů komunikace systematickým, objektivním a pokud možno i kvantitativním způsobem.<sup>44</sup>

Pojmem systematickost je v tomto případě myšleno analyzování obsahu v souladu s předem danými pravidly. To platí jak pro výběr korpusu obsahu, tak i pro jeho kódování a vyhodnocování, přičemž by se tato pravidla neměla v průběhu výzkumu měnit. Pro maximální objektivitu je pak nutné, aby se výzkumník co nejvíce vyhnul zaujatosti. Výzkum by tak za ideálních podmínek měl generovat stejné výsledky i kdyby ho prováděl jiný výzkumník. Z tohoto důvodu je také žádoucí, aby metody a pravidla využitá při výzkumu byla co nejpodrobněji popsána a specifikována. Absolutní objektivnost je však při využití obsahové analýzy téměř nereálná, protože výzkumník nutně musí zapojit svou subjektivitu při vytváření jednotek pro analýzu a také při definování kategorií. Jelikož cílem obsahové analýzy je interpretace korpusu informací, měla by své výsledky vyjadřovat za pomoci více či méně kvantitativních ukazatelů, a to hlavně z důvodu stručnosti a přehlednější interpretace výsledků. Pokud jsou ve výzkumu zkoumána různá časová období, jsou následná porovnání za pomoci kvantitativních dat jednodušší a více standardizovaná.<sup>45</sup>

Helmut Scherer pak ve vztahu k analýze médií uvádí dva základní metodologické přístupy: hermeneutickou analýzu a kvantitativní obsahovou analýzu. Hermeneutická analýza si klade za cíl analyzovat hlubší struktury zkoumaného obsahu, přičemž klade důraz na důkladný rozbor jednotlivých textů. Z její podstaty je tak vhodnější spíše pro menší množství zkoumaného obsahu, přičemž jejími nevýhodami jsou silná subjektivnost a nespolehlivost, jelikož při ní různí badatelé mohou dosáhnout různých výsledků.<sup>46</sup>

Kvantitativní obsahová analýza je pak na rozdíl od hermeneutické analýzy více

---

<sup>44</sup> Wimmer, Roger D. a Joseph R. Dominick, *Mass media research: an introduction* (8th ed., Belmont, CA: Thomson, Wadsworth, 2006), 156.

<sup>45</sup> *Ibid.*, 156-157.

<sup>46</sup> Scherer, Helmut, „Úvod do metody obsahové analýzy“, in *Analýza obsahu mediálních sdělení* (Praha: Karolinum, 2005), 29-30.

strukturovaná, přičemž ve zkoumaném korpusu obsahu hledá několik vybraných znaků. Výhodou této metody je poměrně vysoký stupeň objektivity, protože při jejím použití podléhá každý krok přesně formulovaným pravidlům. Z tohoto důvodu je tato metoda vhodná ke zpracovávání většího množství obsahu. Její výsledky se navíc dají poměrně dobře interpretovat pomocí číselných hodnot, grafů apod. Podle H. Scherera se pak v praxi nejčastěji používají oba tyto přístupy zároveň.<sup>47</sup>

Jan Miessler pak při analýze médií rozlišuje dva hlavní přístupy, a to na jedné straně diskurzivní a na druhé straně kvantitativní obsahovou analýzu. Kvantitativní obsahová analýza podle autora nejčastěji používá předem definované kategorie, přičemž se poté soustředí na hlouběji neproblematizovaný obsah. Při použití této metody dochází nejčastěji k počítání výskytu určitých slov nebo tvrzení v rámci zpravidla většího korpusu textu. Výsledky se pak dají spolehlivě ověřovat a měly by dosahovat vysokého stupně objektivity. Nevýhodou tohoto přístupu je však možná částečná ztráta významu zkoumaných dat, jelikož při něm bývají jednotlivé zkoumané znaky tříděny do předem definovaných kategorií. Vlastnosti kvantitativní obsahové analýzy ji tak činí vhodnou pro povrchní zpracování většího množství textů.<sup>48</sup>

Její protipólem je pak diskurzivní analýza, přičemž její nejpoužívanější formou je kritická diskurzivní analýza.<sup>49</sup> Ta se soustředí více na to, co je sdělováno, kým a proč, případně v jakém nebo čím zájmu a je více orientována na jednotlivé texty.<sup>50</sup> Nevychází při tom z předem definovaných kategorií, nýbrž přímo ze zkoumaného textu, ve kterém jsou kategorie teprve objevovány. Jedná se tedy de facto o jeho hloubkovou interpretaci, podobně jako v případě hermeneutické analýzy. Z tohoto důvodu tato metoda více podléhá subjektivitě a její výsledky se hůře ověřují. Podle J. Miesslera je pak v praxi tato metoda poměrně pracná a náročná, a to jak pro výzkumníka, který musí hloubkově zpracovat velké množství textů, tak i pro čtenáře, který musí čtení takového výzkumu věnovat více času. Kritická diskurzivní analýza se tak využívá především ke hloubkovému zkoumání menšího množství textů.<sup>51</sup>

Satu Elo a Helvi Kyngäs pak jako protipól ke kvantitativní analýze staví kvalitativní

---

<sup>47</sup> Scherer, Helmut, „Úvod do metody obsahové analýzy“, in *Analýza obsahu mediálních sdělení* (Praha: Karolinum, 2005), 30.

<sup>48</sup> Miessler, Jan, „Kritická diskurzivní analýza (CDA) a velké množství masmediálních textů“, in *Médiá a text II* (Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2008), 116-117.

<sup>49</sup> Ibid., 117.

<sup>50</sup> Sedláková, Renáta, *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky* (Praha: Grada Publishing, 2014), 429.

<sup>51</sup> Miessler, Jan, „Kritická diskurzivní analýza (CDA) a velké množství masmediálních textů“, in *Médiá a text II* (Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2008), 117.



obsahovou analýzu, kterou dále rozlišují na induktivní a deduktivní. Při využití induktivní obsahové analýzy jsou kategorie vytvářeny až na základě získaných dat. Je tedy vhodná pro zkoumání oblastí, ve kterých ještě není dosaženo uspokojivého stupně poznání, případně pokud jsou dosavadní poznatky nejednotné. Deduktivní obsahová analýza naopak čerpá z již existujících sjednocených poznatků, pomocí kterých stanovuje kategorie pro následný výzkum, přičemž bývá nejčastěji používána pro ověřování teorií.<sup>52</sup>

Z obsahu této podkapitoly vyplývá, že se přístupy k obsahové analýze médií v zásadě dělí na dva typy, a to konkrétně na obsahovou analýzu kvalitativní a kvantitativní. Kvalitativní obsahová analýza, do které de facto spadá i hermeneutická a diskurzivní analýza, je vhodná pro menší množství textů, přičemž její nevýhodou je subjektivnost. Její podstatou je hlubší zkoumání a následná interpretace obsahu. Někteří autoři pak ještě v tomto ohledu rozlišují induktivní a deduktivní obsahovou analýzu. V prvním případě jsou kategorie vytvářeny až na základě výzkumu, zatímco v druhém případě jsou kategorie definovány předem. Kvantitativní obsahová analýza je pak vhodná pro větší množství textů, přičemž je objektivnější a snáze ověřitelná. Soustředí se při tom většinou na počítání výskytu určitých hledaných znaků v textu. Na textech z podkapitoly 2.4 *Dosavadní přístup k analýze problematiky* se pak potvrzuje tvrzení H. Scherera o tom, že v praxi se nejčastěji používá kombinace prvků jak kvalitativní, tak i kvantitativní obsahové analýzy.

---

<sup>52</sup> Elo, Satu a Helvi Kyngäs, "The qualitative content analysis process", *Journal of advanced nursing* 62 (1): 108-109, <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x> (staženo 25. června 2023).

### 3. Metodologická část

V této kapitole budou v návaznosti na teoretickou část práce stanoveny dvě hlavní výzkumné otázky a s nimi související hypotézy. Následně pak dojde k představení postupu, který bude použit při řešení práce.

#### 3.1 Stanovení výzkumných otázek

Cílem práce bude odpovědět na tyto dvě hlavní výzkumné otázky týkající se vztahu Poláků a polských médií k ukrajinskému nacionalismu:

1. Jak často se články zabývající se ukrajinským nacionalismem ve sledovaném období objevovaly v polských pravicových a liberálně-levicových médiích?
2. Jakým tématům se jednotlivá média v souvislosti s ukrajinským nacionalismem nejvíce věnovala? Jak se lišil/nelišil přístup jednotlivých médií k těmto tématům?

Jako sledované období bude tato práce uvažovat časový úsek od 23. února 2014 (konec Revoluce důstojnosti) do 24. února 2022 (začátek plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu), protože se jedná o dva poslední důležité milníky v moderní ukrajinské historii. Právě Revoluce důstojnosti a následná Ruskem podporovaná válka na Donbase, daly impuls ukrajinskému nacionalismu, který v Polácích vzbuzoval, vzhledem k jejich historické zkušenosti, obavy. Ačkoliv by bylo velice zajímavé zkoumat i období od 24. února 2022 až do současnosti, jednalo by se o stále velice čerstvou, neukončenou problematiku, jejíž zkoumání by bylo neúplné. Navíc by vzhledem k celkové závažnosti situace a polské zainteresovanosti v aktuálním dění ohledně války na Ukrajině, mohla v polském mediálním prostředí panovat silnější „autocenzura“, kdy by se některá média mohla v zájmu udržení podpory veřejnosti pro boj Ukrajiny s Ruskem, vyhýbat některým citlivým tématům souvisejícím s ukrajinským nacionalismem.

V souladu s teoretickou částí práce dospěl autor ve vztahu k výše formulovaným výzkumným otázkám k následujícím hypotézám:

1. Frekvence výskytu článků souvisejících s ukrajinským nacionalismem bude vyšší v letech, kdy kulminovaly spory o výklad historie, tj. v letech 2015, 2016 a 2018.
2. V pravicových médiích budou více rezonovat témata spojená s obavami z ukrajinského nacionalismu, zatímco v liberálně-levicových médiích se bude častěji objevovat kritika vládní PiS a jí prosazované politiky paměti.

## 3.2 Postup řešení práce

Předmětem výzkumu budou čtyři výše vybrané názorové deníky a týdeníky. Zkoumáno bude vždy jen jádro titulu, případné speciální přílohy a webové zdroje nebudou uvažovány. Při výběru článků bude hlavním kritériem jejich obsah, resp. jejich relevantnost ke zkoumanému tématu, přičemž hlavním „sítím“ pro výběr relevantních článků budou klíčová slova. Články budou v případě *Rzeczypospolitej* a *Gazety Wyborczej* vyhledávány pomocí on-line databáze *Factiva*, u týdeníků *Do Rzeczy* a *Polityka* pak k vyhledávání budou použity jejich on-line archivy.

Pro nalezení článků, které se věnují ukrajinskému nacionalismu, budou použita následující klíčová slova: OUN, UPA, Stepan Bandera a Prawy Sektor (Pravý sektor), a to ve všech jejich gramatických pádech. Jedná se o, z autorova pozorování, v Polsku nejčastěji skloňovaná slova v souvislosti s ukrajinským nacionalismem. Aby byl článek do výběru zařazen, musí obsahovat vždy alespoň jedno z klíčových slov.

Nalezené články budou nejprve podrobeny kvantitativní obsahové analýze, kdy bude zkoumán jejich výskyt ve zkoumaných médiích v čase, později pak bude část z nich předmětem induktivní obsahové analýzy. Každý jeden článek bude brán jako jednotka, přičemž bude poté řazen do kategorií, které vyplynou ze samotného výzkumu. Následně budou ještě všechny články podrobeny frekvenční analýze, při které bude v jednotlivých korpusech článků za pomoci webového nástroje *TagCrowd* hledáno 30 nejčastěji se vyskytujících slov. Poté dojde ke slovnímu komentáři výsledků v rámci každého periodika samostatně, přičemž proběhne také srovnání s jeho názorově kontrastním protějškem. Na závěr pak dojde ke shrnutí výsledků, diskusi a k potvrzení nebo vyvrácení hypotéz.

K vyhledávání článků pomocí klíčových slov je třeba poznamenat, že tato metoda může sama o sobě generovat ke zkoumanému tématu nerelevantní výsledky. Příkladem může být např. Prawy sektor, jenž může odkazovat jak na ukrajinskou nacionalistickou politickou stranu, tak i na „prawy sektor“ v polské politice, kterým jsou myšleny tamní pravicové strany. Při kvantitativní obsahové analýze je tedy třeba s tímto aspektem počítat, jelikož zkoumání relevance u každého z cca. 750 článků by zřejmě bylo, vzhledem k pracnosti a, dle autorova předběžného pozorování, minimálnímu dopadu na celkovou podobu analýzy, zbytečné. Při induktivní obsahové analýze pak tento problém odpadá, jelikož případné nerelevantní nálezy budou autorem manuálně vyřazeny. Zároveň se pak při kvantitativní obsahové analýze nelze

spoléhat na to, že počet článků nalezených pomocí klíčových slov nutně přesně koresponduje se zájmem periodika o zkoumanou problematiku, jelikož vyhledávání pomocí jiných klíčových slov by mohlo přinést odlišné výsledky.

Během induktivní obsahové analýzy pak může nastat situace, kdy se článek věnuje více zkoumaným tématům najednou. V takovém případě bude daný článek zařazen do té oblasti, které se převážně věnuje. Stejně tak pokud se bude některé zkoumané oblasti věnovat jen část článku, bude i přesto celý zařazen do odpovídající oblasti.

V průběhu zpracování induktivní obsahové analýzy pak autor narazil na problém s citováním článků z databáze *Factiva*, protože u většiny z nich nešlo dohledat jejich autora a číslo vydání, ve kterém byly publikovány. Z tohoto důvodu byl autor nucen v případě *Gazety Wyborczej* a *Rzeczypospolitej* uvádět jen název článku a datum jeho publikace.

Výše zmíněná kombinace metod byla zvolena proto, aby byla pro výzkum použita jak kvalitativní (induktivní obsahová analýza), tak i kvantitativní obsahová analýza (počítání výskytu článků v jednotlivých letech a frekvenční analýza), což přispívá k vyšší spolehlivosti a ověřitelnosti výsledků. Jelikož induktivní obsahová analýza může do značné míry podléhat subjektivitě, což by mohlo být potenciální slabinou této práce, rozhodl se autor tuto metodu doplnit ještě o výše zmíněnou frekvenční analýzu, která by naopak měla být relativně objektivní.

## 4. Praktická část

V této části práce dojde k provedení všech tří analýz. Ty budou doplněny grafy, tabulkami a slovním komentářem výsledků.

### 4.1 Kvantitativní obsahová analýza

Pro kvantitativní obsahovou analýzu bylo v této části práce použito 356 článků z *Rzeczypospolitej*,<sup>53</sup> 314 článků z *Gazety Wyborczej*,<sup>54</sup> 17 článků z týdeníku *Do Rzeczy*<sup>55</sup> a 90 článků z *Polityky*<sup>56</sup>. Pro jejich nalezení byla použita následující klíčová slova: OUN, UPA, Stepan Bandera a Prawy Sektor, a to ve všech jejich gramatických pádech. Aby byl článek do výběru zařazen, musel obsahovat vždy alespoň jedno z klíčových slov.

#### 4.1.1 *Rzeczpospolita*

Ve zkoumaném období se pomocí databáze *Factiva* podařilo v *Rzeczypospolitej* nalézt celkem 356 článků obsahujících jedno nebo více vybraných klíčových slov.

---

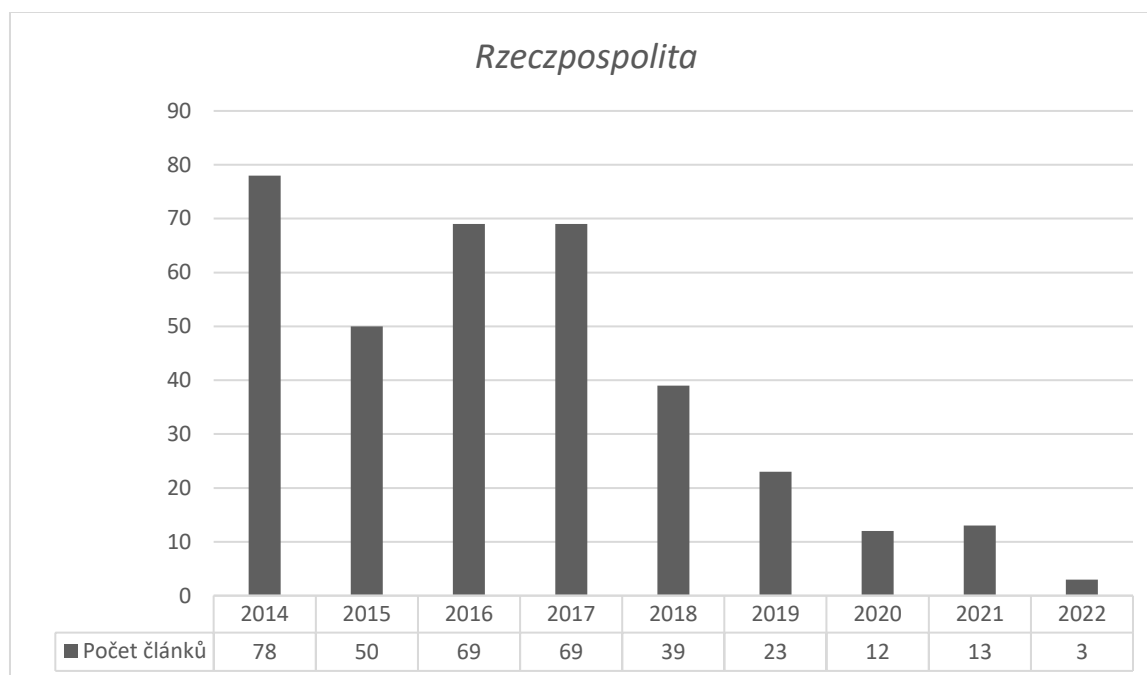
<sup>53</sup> Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022, deník *Rzeczpospolita*. *Factiva*, Dow Jones and Company (staženo 28. června 2023).

<sup>54</sup> Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022, deník *Gazeta Wyborcza*. *Factiva*, Dow Jones and Company (staženo 28. června 2023).

<sup>55</sup> Výsledky manuálního vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022. „Archiwum wydań“, *Do Rzeczy*, <https://tygodnik.dorzeczy.pl/archiwum> (staženo 28. června 2023).

<sup>56</sup> Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022. „Archiwum Polityki“, *Polityka*, <https://www.polityka.pl/archiwumpolityki> (staženo 28. června 2023).

**Graf č. 1:** Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Rzeczpospolita*



**Zdroj:** autor.

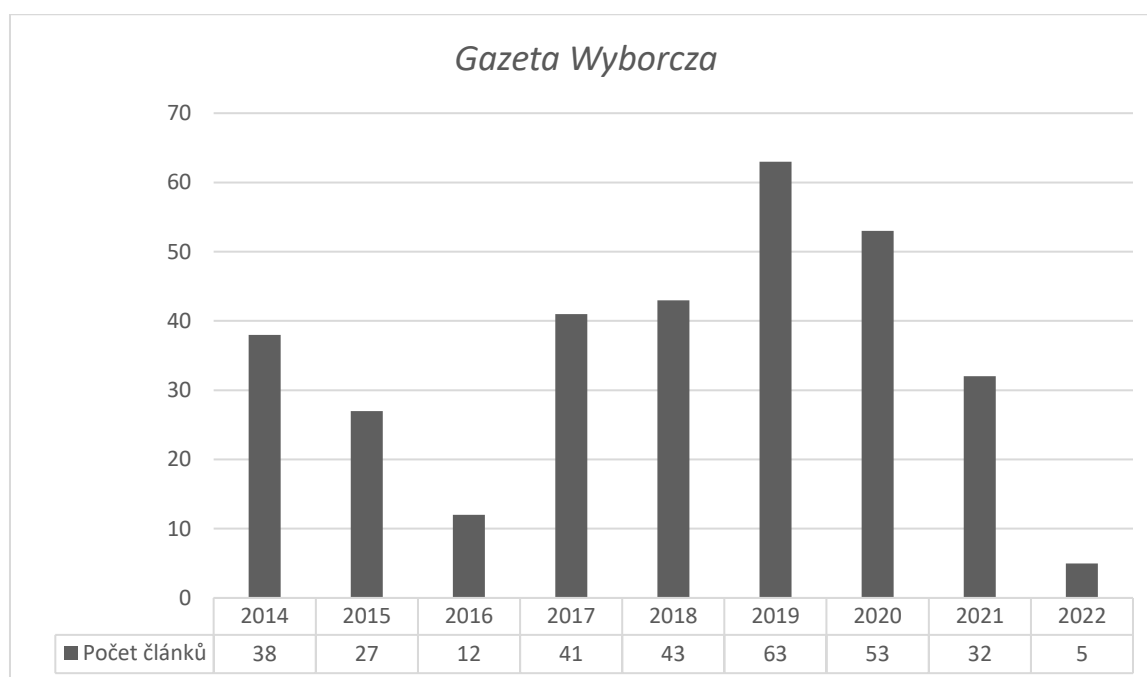
Z grafu je patrné, že *Rzeczpospolita* se tématům souvisejícím s ukrajinským nacionalismem věnovala nejvíce v letech 2014, 2016 a 2017. Rok 2014 byl, co se týče počtu článků, tím „nejplodnějším“. To s nejvyšší pravděpodobností souviselo se začátkem krize a následným vypuknutím války na východě Ukrajiny. Tyto události byly v tomto roce mimořádně aktuální, z čehož lze následně předpokládat i větší zájem médií o témata související s ukrajinským nacionalismem. V roce 2015 je pak znatelný menší pokles výskytu zkoumaných témat, způsobený s největší pravděpodobností prostým snížením zájmem médií. To však působí v kontrastu s autorovým očekáváním, že rok 2015 bude vzhledem k na Ukrajině přijatému Zákonu o právním statutu a uctění bojovníků za nezávislost Ukrajiny ve dvacátém století alespoň podobně „plodný“, jako rok 2014. Dva následující roky, 2016 a 2017, už v zásadě odpovídají očekáváním z kapitoly 2.2 *Spory o výklad historie*, která v tomto období předpokládala zvýšený zájem polských pravicových médií o zkoumaná témata, jelikož v souvislosti s politikou paměti silně rezonovala v polském veřejném prostoru. V letech 2018 a 2019 zájem médií o zkoumaná témata postupně utíchal. Kromě toho měla na tento pokles zřejmě vliv i kulminace napětí a následné zklidnění v polsko-ukrajinských sporech o výklad historie. V následujících letech pak, s největší pravděpodobností v důsledku koronavirové pandemie, došlo k ještě nižšímu výskytu témat souvisejících s ukrajinským nacionalismem.

Z roku 2022 pak nelze usuzovat žádné závěry, jelikož jsou v něm zahrnuty pouze články od 1. ledna do 24. února. Celkově tak kromě let 2015 a 2018, kdy autor očekával o něco vyšší počty článků zabývajících se zkoumanými tématy, trend grafu koresponduje s poznatky z kapitoly 2.2 *Spory o výklad historie*.

#### 4.1.2 *Gazeta Wyborcza*

V *Gazetě Wyborczej* se za sledované období podařilo v databázi *Factiva* nalézt celkem 314 článků odpovídajících zadaným kritériím.

**Graf č. 2:** Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Gazeta Wyborcza*



**Zdroj:** autor.

Podle počtu nalezených článků by se mohlo zdát, že se *Gazeta Wyborcza* v porovnání s *Rzeczpospolitou* méně zabývá tématy souvisejícími s ukrajinským nacionalismem. Rozdíl 42 článků se však v celkovém kontextu nezdá být natolik výrazný, aby toto tvrzení mohlo být považováno za průkazné.

Nejvíce „plodným“ obdobím byly v *Gazetě Wyborczej* roky 2018-2020. S přihlednutím k dosavadním poznatkům se autor domnívá, že to mohlo souviset s obdobím zklidňování v polsko-ukrajinských sporech o výklad historie, kdy se *Gazeta*, jakožto médium tíhnoucí spíše k opozici, více zabývalo některými pozitivními kroky ze strany Ukrajiny k Polsku, kterými

mohlo v roce 2019 být např. zrušení moratoria na vydávání víz polským výzkumníkům, kteří se měli zabývat zejm. identifikací obětí masakrů na západní Ukrajině. Stejně tak mohly v *Gazetě* v letech 2019 a 2020 více rezonovat názory ukrajinského prezidenta V. Zelenského, který se snažil otevřít kritickou diskusi o kontroverzních postavách z ukrajinských dějin 20. století. Z grafu se také zdá, jako by snaha *Gazety* věnovat se tématům souvisejícím s ukrajinským nacionalismem nebyla téměř vůbec narušena koronavirovou pandemií. Z roku 2022 pak ze stejných důvodů jako u *Rzeczypospolitej* nelze vyvozovat žádné závěry. Zajímavou anomálií je pak rok 2016, kdy se v *Gazetě* objevilo jen 12 článků odpovídajících zadaným kritériím, zatímco v *Rzeczypospolitej* jich bylo 69. Autor se nejprve domníval, že takto nízké číslo musí mít souvislost s chybou nebo problémem v databázi *Factiva*. Rozhodl se proto na konkurenční databázi *PressReader*<sup>57</sup> ověřit, zdali za rok 2016 pomocí vyhledávání klíčových slov dospěje u *Gazety Wyborczej* ke stejnému výsledku. K jeho překvapení konkurenční databáze skutečně došla ke stejnému počtu článků. Možným vysvětlením tedy může být to, že redakce *Gazety* reagovala na deklaraci polského Sejmu z roku 2016, která se vůbec nezmiňovala o ukrajinských obětech polských odvetných akcí na Volyni v letech 1943-1944 tak, že se více věnovala právě těmto událostem, které oficiální politika paměti přehlížela. Celkově je z grafu patrný téměř opačný trend než u *Rzeczypospolitej*, kde byla u počtu článků s postupem času patrná spíše přetrvávající sestupná tendence, což může souviset s odlišným názorovým zaměřením *Gazety Wyborczej*.

### 4.1.3 Do Rzeczy

U týdeníku *Do Rzeczy* se vyskytl problém s vyhledáváním článků podle klíčových slov. Jeho internetový archiv totiž nenabízel žádné možnosti nastavení vyhledávání. Nedaly se tedy vyfiltrovat články z týdeníku od těch z internetu a z dalších titulů vydavatelství, např. *Historia Do Rzeczy*. Navíc vyhledávač z nějakého důvodu ani nenabízel výsledky z období před rokem 2017. Autor se proto rozhodl články obsahující klíčová slova vyhledávat manuálně v jednotlivých číslech. Vzhledem k rozsahu práce by ale bylo zkoumání všech 416 čísel mezi lety 2014 a 2022 velice pracné a neefektivní. Z toho důvodu autor dospěl k rozhodnutí, že bude manuálně zkoumat pouze každé osmé vydání týdeníku ze sledovaného období. Tímto způsobem tedy bylo zkoumáno celkem 52 čísel, což odpovídá pokrytí jednoho roku, přičemž

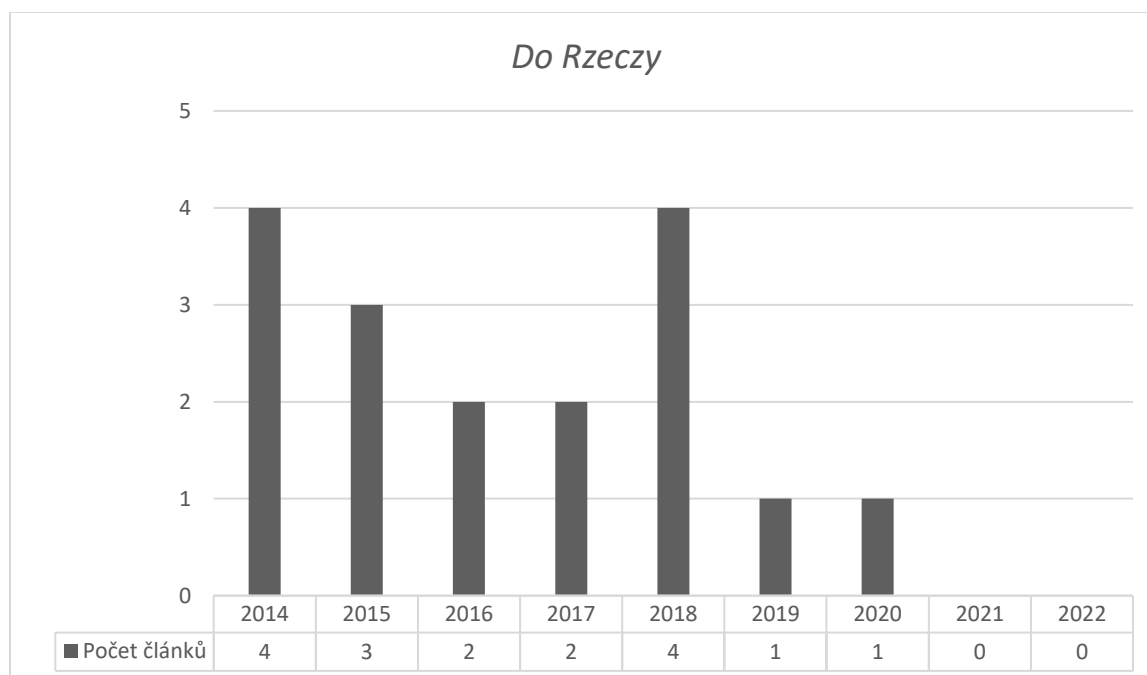
---

<sup>57</sup> Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022, deník *Gazeta Wyborcza*. *PressReader*, *PressReader* (staženo 28. června 2023).



klíčová slova byla v textu vyhledávána manuálně pomocí funkce hledání slov v dokumentu. Podle tohoto postupu bylo v týdeníku *Do Rzeczy* za sledované období nalezeno celkem 17 článků odpovídajících zadaným kritériím.

**Graf č. 3:** Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Do Rzeczy*



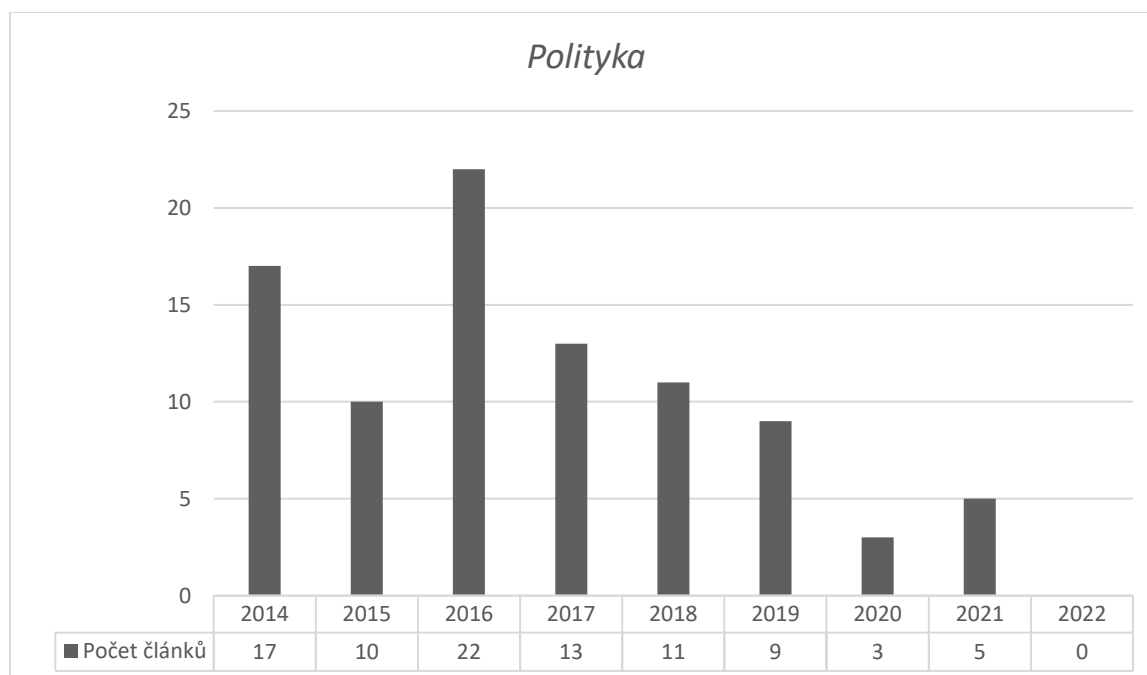
**Zdroj:** autor.

Z grafu se vzhledem k nízkému počtu nalezených článků, způsobenému zvolenou metodou vyhledávání, nedají formulovat žádné spolehlivé závěry. Ve srovnání s předchozími periodiky se graf týdeníku nejvíce podobá *Rzeczypospolitej*, což koresponduje s faktem, že *Do Rzeczy* je pravicově orientované médium. Vyšší počty nálezů v letech 2014 a 2018 zřejmě souvisí se začátkem války na východě Ukrajiny, resp. se 75. výročím tragických událostí na Volyni a ve východní Haliči. Roky 2020 a 2021 jsou pak zřejmě, podobně jako u *Rzeczypospolitej*, ovlivněny koronavirovou pandemií. Nulový výskyt nálezů v roce 2022 pak opět není, vzhledem ke krátkému časovému rozpětí leden-únor, žádným překvapením.

#### 4.1.4 Polityka

V *Polityce* se pomocí vyhledávání klíčových slov v archivu podařilo nalézt celkem 90 článků obsahujících jedno nebo více vybraných klíčových slov.

**Graf č. 4:** Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Polityka*



**Zdroj:** autor.

U druhého zástupce týdeníků, *Polityky*, bylo vzhledem k jeho nižší periodicitě nalezeno cca. čtyřikrát méně článků než u deníků, což však není nikterak překvapující. Na první pohled by se pak mohlo zdát, že *Polityka* se věnovala tématům spojeným s ukrajinským nacionalismem více než názorově kontrastní týdeník *Do Rzeczy*. Pokud by se ale ve všech ostatních 364 číslech týdeníku *Do Rzeczy*, která nebyla zkoumána, objevovala podobná frekvence výskytu témat spojených s ukrajinským nacionalismem, dosáhl by jejich celkový počet na 136 článků. V tom případě by se potvrdilo tvrzení z podkapitoly 4.1.2 *Gazeta Wyborcza*, že pravicová periodika se zkoumaným tématům více věnují.

Množství článků v *Polityce* je pak jednotlivých letech kromě roku 2016 a období 2020-2022 poměrně rovnoměrně rozloženo, což může naznačovat její snahu o vyváženost v pokrytí zkoumaných témat. Vyšší počet výskytů v roce 2016 zřejmě souvisí s dříve zmíněnou deklarací schválenou polským Sejmem, která upravovala odhad počtu výhradně polských obětí masakrů na Volyni a také s vyhlášením 11. července Dnem památky genocidy spáchané ukrajinskými nacionalisty na občanech Druhé Polské republiky. Pokles v pokrytí zkoumaných témat v letech 2020 a 2021 byl pak s největší pravděpodobností způsoben koronavirovou pandemií. Z roku 2022 se, podobně jako u ostatních zkoumaných periodik, opět nedají vyvozovat žádné závěry. Poměrně překvapivě pak v kontextu kapitoly 2.3 *Výběr zdrojů* působí poznatek, že graf *Polityky*

příliš nekorresponduje s grafem liberálně-levicové *Gazety Wyborczej*, a naopak se v několika aspektech více podobá pravicové *Rzeczypospolitej*. V porovnání s názorově kontrastním týdeníkem *Do Rzeczy* už však rozdíly patrné jsou.

## 4.2 Induktivní obsahová analýza

Pro induktivní obsahovou analýzu bylo vybráno celkem 73 článků z *Rzeczypospolitej*, 63 článků z *Gazety Wyborczej*, 17 článků z týdeníku *Do Rzeczy* a 18 článků z *Polityky*. Z důvodu co možná nejvyšší možné reprezentativnosti a relevantnosti korpusu článků proběhl jejich výběr následovně: počet článků, nalezených pomocí klíčových slov, byl v každém jednotlivém roce vydělen pěti, výsledné číslo bylo následně zaokrouhleno a představovalo počet zkoumaných článků pro daný rok. Články z daného roku byly poté filtrem příslušné databáze nebo archivu seřazeny dle relevance, přičemž z nich byl následně vybrán daný počet nejrelevantnějších článků. Tuto metodu se autor rozhodl zvolit vzhledem k rozsahu práce a také z důvodu toho, že čtení všech článků obsahujících klíčová slova bez rozlišení relevantnosti by bylo zřejmě zbytečné, jelikož by velké množství článků obsahovalo některé klíčové slovo zmíněné třeba jen jednou. Tato metoda byla aplikována na všechna vybraná periodika kromě týdeníku *Do Rzeczy*. U něj se autor rozhodl zahrnout všechny nalezené články, zejména proto, aby byly výsledky induktivní obsahové analýzy alespoň částečně porovnatelné s názorově kontrastní *Politykou*.

Pomocí induktivní obsahové analýzy se autorovi podařilo identifikovat celkem 10 kategorií, do kterých byly zkoumané články následně roztrženy. Tyto kategorie odpovídají ústředním tématům, kterým se zkoumané články věnovaly. Jedenáctou kategorií s názvem „Ostatní“ pak tvoří články, které se nepodařilo zařadit do žádné z dříve identifikovaných kategorií.

Tabulka č. 1: Induktivní obsahová analýza

	<i>Rzeczpospolita</i>	<i>Gazeta Wyborcza</i>	<i>Do Rzeczy</i>	<i>Polityka</i>
<b>Ničení pomníků</b>	4 <sup>58</sup>	10 <sup>59</sup>	0	0
<b>Spolupráce WiN a UPA</b>	1 <sup>60</sup>	0	0	0
<b>Připomínka tragických událostí</b>	14 <sup>61</sup>	1 <sup>62</sup>	4 <sup>63</sup>	1 <sup>64</sup>
<b>Politika paměti</b>	17 <sup>65</sup>	5 <sup>66</sup>	4 <sup>67</sup>	6 <sup>68</sup>
<b>Polská krajní pravice</b>	0	18 <sup>69</sup>	0	3 <sup>70</sup>
<b>Ukrajinská krajní pravice</b>	23 <sup>71</sup>	14 <sup>72</sup>	4 <sup>73</sup>	4 <sup>74</sup>
<b>Dodatek k zakládajícímu aktu IPN</b>	2 <sup>75</sup>	3 <sup>76</sup>	0	1 <sup>77</sup>
<b>Odvetné akce</b>	1 <sup>78</sup>	1 <sup>79</sup>	0	1 <sup>80</sup>
<b>Příběhy lidskosti</b>	1 <sup>81</sup>	2 <sup>82</sup>	0	0
<b>Vyvracení ruské propagandy</b>	0	0	2 <sup>83</sup>	0
<b>Ostatní</b>	10 <sup>84</sup>	9 <sup>85</sup>	3 <sup>86</sup>	2 <sup>87</sup>

Zdroj: autor.

#### 4.2.1 *Rzeczpospolita*

<sup>58</sup> *Rzeczpospolita* - Między Banderą a Wołyniem, 7. února 2018. IPN poszuka bojowników UPA, 14. května 2018. IPN kroczy po cienkiej czerwonej linii, 16. května 2018. Spokojnie, to tylko przełom, 7. září 2019.

<sup>59</sup> *Gazeta Wyborcza* - W czynie społecznym narodowcy rozebrali ukraińskie upamiętnienie w Hruszowicach, 28. dubna 2017. Kuchciński o wstrzymaniu legalizacji polskich pomników na Ukrainie: musi być reakcja dyplomacji, 28. dubna 2017. Hruszowice. Znalezione trumny, ale nie wiadomo czy są w nich ciała członków

---

UPA, 26. května 2018. Czy pod pomnikiem UPA są ludzkie szczątki? Ruszyły prace na cmentarzu w Hruszowicach, 25. května 2018. Pomnikowi w Birczy grozi rozbiórka. Bronią go mieszkańcy, radni, senator PiS, 24. ledna 2019. Nie usuną pomnika w Birczy? Wojewoda i nadzór budowlany zawieszają postępowanie, 30. ledna 2019. Pomnik w Birczy rozebrany. Gmina: "to prace remontowe", 17. července 2017. Jest zgoda na upamiętnienie Archiwum Ringelbluma. Na skwerze przy Nowolipkach powstanie obiekt ze szkła, betonu i światła, 18. září 2019. Kolejny raz zniszczono ukraiński grób w Monasterzu. Protestuje Związek Ukraińców w Polsce oraz ambasador Ukrainy, 22. ledna 2020. Pomnik "Rzeź wołyńska" z niemowlęciem wbitym na ukraiński tryzub powstanie w Jarocinie, 2. června 2021.

<sup>60</sup> *Rzeczpospolita* - AK i UPA razem na czerwonych, 15. září 2017.

<sup>61</sup> *Rzeczpospolita* - Krwawe łzy, 1. března 2014. Bestialstwo i przebaczenie, 12. dubna 2014. Wizyta pięknych obietnic, 10. dubna 2015. Nazywać rzeczy po imieniu, 25. října 2016. Ukraina boi się Wołynia, 13. července 2016. XX wiek: Czerwony terror na Kresach, 10. června 2016. Armia diabła, 26. srpna 2016. Prawda jest najważniejsza, 26. srpna 2016. Na tropie mordów ukraińskich nacjonalistów, 8. srpna 2016. Morduj Żyda! Pogromy na Ukrainie, 25. srpna 2017. Wołyńska hanba, 8. července 2017. Zagłada Huty Pieniackiej, 28. února 2017. Spóźniona i nieudolna Armia Krajowa na Wołyniu, 6. července 2019. Polski problem z Banderą, 3. dubna 2020.

<sup>62</sup> *Gazeta Wyborcza* - Pomnik, który ucieka od dosłowności, trująca kalina i ks. Isakowicz-Zaleski. Państwowa uroczystość w Szczecinie, 10. února 2019.

<sup>63</sup> Nespiak, Danuta. UPA to nie tylko zbrodniarze, *Do Rzeczy* (42) 2016. Wybranowski, Wojciech. To już 5 lat, *Do Rzeczy* (5) 2018. Zychowicz, Piotr. Bohaterowie Wołynia, *Do Rzeczy* (13) 2018. Semka, Piotr. Wołyń – groby bez świeczek, *Do Rzeczy* (44) 2019.

<sup>64</sup> Brzeziecki, Andrzej. Jak Polacy i Żydzi walczyli z Niemcami w Galicji, *Polityka* (15) 2021.

<sup>65</sup> *Rzeczpospolita* - Nie szukajmy drogi na skróty, 18. května 2015. Archiwa. Wielka wymiana z Ukrainą, 17. dubna 2015. Kogo zamordowano na zamku, 9. září 2015. Rzeszów będzie miał swoją Łączkę, 14. května 2015. Rozdarte braterstwo, 5. srpna 2017. Ukraina to strategiczny partner Polski, 6. prosince 2017. Lepiej z Banderą niż z Moskwą, 23. srpna 2017. Komu bije kremłowski dzwon, 3. března 2017. Ukraina broni Polski, 18. února 2017. Kijów dalej od Europy, 8. června 2017. Marsz pod hasłem: Bandera przyjdzie, porządek zrobi, 3. ledna 2018. Polska nie będzie nas pouczać, 27. února 2018. Każdy człowiek ma prawo do grobu, 29. srpna 2019. Wyborcza szansa na reset, 29. března 2019. Lepiej rozumieć, niż rozliczać, 28. února 2020. Wspólna historia i przeciwnik, 20. prosince 2021. Dokąd poprowadzi aleja Suchewycza?, 6. června 2017.

<sup>66</sup> *Gazeta Wyborcza* - "Mordercom z UPA mówimy nie". Kto i dlaczego szczerze Polaków na Ukraińców, 22. listopadu 2017. Prezydent Andrzej Duda nie odsłoni tablic na Grobie Nieznanego Żołnierza, 11. listopadu 2017. Polska swym obywatelom zgotowała ten los [71. ROCZNICA AKCJI "WISŁA"], 1. května 2018. Czy Przemysł zerwie umowę partnerską ze Lwowem? "Bo Lwów gloryfikuje Banderę", 4. ledna 2019. Archiwum Ringelbluma symbolicznie wraca na Nowolipki. Powstanie tu niezwykły pomnik, 11. ledna 2021.

<sup>67</sup> Isakowicz-Zaleski, Tadeusz. Sprzedana pamięć zamordowanych, *Do Rzeczy* (9) 2014. Łysiak, Waldemar. Gloria obrońców Lwowa, *Do Rzeczy* (46) 2015. Ziemkiewich, Rafał. Koniec strusiej polityki?, *Do Rzeczy* (7) 2017. Pieczyński, Maciej. Z Ukrainą trzeba rozmawiać twardo, *Do Rzeczy* (47) 2017.

<sup>68</sup> Żakowski, Jacek. Wygrać jest łatwo. Ale co potem?, *Polityka* (16) 2015. Gierak-Onoszko, Joanna. Polsko-ukraińskie waśnie wciąż żywe, *Polityka* (29) 2016. Szczerek, Ziemowit. My sobie, Ukraińcy sobie, *Polityka* (32) 2016. Wilczak, Jagienka. W 74. rocznicę rzezi wołyńskiej Polacy i Ukraińcy wciąż szukają pojednania, *Polityka* (30) 2017. Romanowski, Wiesław. Stepan Bandera przyniósł Ukrainie więcej szkody niż pożytku, *Polityka* (51) 2018. Rokita, Zbigniew. UKRAINA: Ile dziś jeszcze znaczy Bandera?, *Polityka* (48) 2019.

<sup>69</sup> *Gazeta Wyborcza* - Polskie „patrole antybanderowskie”. Przy granicy z Ukrainą szukają bojowników Prawego Sektora, 11. srpna 2015. Podlascy narodowcy sięgają antyukraińską nienawiść. Ukraińcy - pełni obaw, 7. července 2016. Wyszywana koszula, stare zdjęcia. Wciąż żywa pamięć o akcji "Wisła", 1. května 2017. 20 osób oskarżonych o zakłócanie ukraińskiej procesji, 7. července 2017. Poseł Zgorzelski na wiecu w rocznicę akcji "Wisła". Sprawę bada płocka prokuratura, 15. září 2017. Namalował antyukraińskie napisy na budynku konsulatu. Odpowie także za zniszczenie mienia, 31. října 2017. Kto się modli za kobiety i dzieci, ten banderowiec, 16. března 2018. Wojewoda lubelski chce ścigania prezesa Towarzystwa Ukraińskiego. Z przepisów nowej ustawy o IPN, 10. července 2018. Przemysł. Sprawa naklejki z tryzubem bez dalszego ciągu. Prokuratura umorzyła sprawę, 16. června 2019. 10-latek przed sądem, Ordo Iuris w akcji. Szkoła: Nie chodziło o Banderę, 16. července 2019. Obrażliwe słowa w meczu Jagiellonia - Wisła Płock? Komisja Ligi czeka na decyzję PZPN, 19. února 2019. Skandal po meczu Jagiellonii Białystok. Zbigniew Boniek: Jest materiał dowodowy, 19. února 2019. Taras Romanczuk i Dominik Furman podają sobie ręce. Wspólne oświadczenie, 22. února 2019. Polski ambasador na Ukrainie wezwany na dywanik, 9. ledna 2020. Marsz narodowców w 77. rocznicę rzezi wołyńskiej. "200 tys. Polaków nie udało się przeżyć tej ukraińskiej dziczey", 12. července 2020.

---

Obrażał Ukraińców na Facebooku. Emeryt stanął przed sądem, 10. března 2020. Narodowcy szli w marszu pamięci ofiar rzezi wołyńskiej. I zbierali podpisy przeciwko "ideologii LGBT", 12. července 2021. Prezydent Zamościa zerwał współpracę z Tarnopolem. Radni nazwali miejski stadion imieniem dowódcy UPA, 11. března 2021.

<sup>70</sup> Wilcza, Jagienka. Skrajnie prawicowy Obóz Wielkiej Polski niszczy ukraińskie miejsca pamięci, *Polityka* (43) 2016. Żakowski, Jacek. Dlaczego wygrywają demagodzy i manipulanci, *Polityka* (29) 2017. Szczerek, Ziemowit. Kiedy przestaniemy udawać, że polskiego kolonializmu nie było?, *Polityka* (2) 2020.

<sup>71</sup> *Rzeczpospolita* - Oswajanie ukraińskiej prawicy, 2. dubna 2014. Rozwiąć ponury cień Bandery, 29. března 2014. Ukraińcy pod lupą, 24. října 2014. Polowanie na Prawy Sektor, 26. března 2014. Prawy Sektor – jakobini ukraińskiej rewolucji, 26. února 2014. Rozbroić rosyjską bombę, 28. února 2014. Nie możemy siedzieć z założonymi rękami, 13. března 2014. Ukraińskie pożegnania z bronią, 2. dubna 2014. Jesteśmy Polakom wdzięczni, 7. března 2014. Propagandowy rosyjski łom, 13. března 2014. Sławą dorównać Stalinowi, 17. března 2014. Stalin nie zrobiłby tego lepiej, 22. dubna 2014. Moskwa przegrała bitwę, ale nie wojnę, 24. února 2014. Prawy Sektor barykaduje się na Zakarpaciu, 13. července 2015. Ukraina: rozbrajanie prywatnych armii, 27. března 2015. Prawy Sektor nie złoży broni, 30. dubna 2015. Wojna trwa nie tylko w Donbasie, 14. července 2015. Radykałowie zyskują na prowincji, 21. října 2015. Prawy Sektor odcina dostawy elektryczności dla Krymu, 23. listopadu 2015. UPA wzorcem dla małych Ukraińców, 15. října 2015. Bandera – bohater nie dla każdego, 3. ledna 2017. Alfabet ukraińskich rewolucji, 18. února 2017. Donbaski poligon radykałów, 7. září 2019.

<sup>72</sup> *Gazeta Wyborcza* - Prawy Sektor w Warszawie: „Granice po II wojnie są nienaruszalne”. A narodowcy protestują, 12. května 2014. Skąd Bandera na Majdanie? Portnikow: To symbol antyrosyjski, nie antypolski, 26. března 2014. To pierwszy taki Parlament. Deputowani wprost z Majdanu i z walk na wschodzie, 27. října 2014. Studenci sfotografowali się z flagą UPA. Teraz zajmie się nimi prokurator, 22. října 2014. Prawy Sektor postraszył marszem. Komu zależy na chaosie? Moskwie, 18. srpna 2014. Janukowycz nawołuje do rozbioru Ukrainy, 29., března 2014. Deputowana niemieckich Zielonych: Jeśli dojdzie do wojny, nikt z Zachodu nie wyruszy Ukrainie na pomoc, 14. března 2014. Cienki pisk Prawego Sektora, 22. července 2015. Aleksiej w Donbasie "walczy z faszyzmem", w cywilu ceni Hitlera i podrzywa gardła pieskom, 8. ledna 2015. Na Ukrainie nacjonalistyczne bojówki wymykają się spod kontroli, 24. srpna 2018. Polska ambasada interweniuje ws. czczenia antypolskich bohaterów na Ukrainie, 5. ledna 2020. Służba Bezpieczeństwa Ukrainy szuka węgierskich separatystów na Zakarpaciu. Budapeszt oburzony, 3. prosince 2020. Siergiej Ławrow: Na Białorusi działają ekstremiści z Ukrainy, 2. září 2020. Protestujący w Kijowie zdewastowali siedzibę prezydenta Ukrainy, 22. března 2021.

<sup>73</sup> Wildstein, Bronisław. Kiedy giną ludzie, *Do Rzeczy* (9) 2014. Rybarczyk, Sebastian. Ukraina w rękach SBU, *Do Rzeczy* (30) 2015. Pieczyński, Maciej. Wrogów będziemy wieszać, *Do Rzeczy* (34) 2016. Makowski, Marcin. Lekcja od Ameryki, *Do Rzeczy* (22) 2018.

<sup>74</sup> Szczerek, Ziemowit. Czy na Ukrainie są faszyści?, *Polityka* (12) 2014. Bendyk, Edwyn. Mit Tarasa Szewczenki na Majdanie, *Polityka* (10) 2014. Redakce týdeníku. Strzelania na Zakarpaciu, *Polityka* (30) 2015. Forró, Tomáš. Bojownicy z Prawego Sektora: różne odcienie nacjonalizmu, *Polityka* (39) 2017.

<sup>75</sup> *Rzeczpospolita* - Kijów uczy Warszawę demokracji, 7. února 2018. Dzwon bije w Kijowie, nie w Tel Awiwie, 28. února 2018.

<sup>76</sup> *Gazeta Wyborcza* - Trzeba niezłego zestawu geniuszy, by kilkoma zapisami rozeźlić pół świata: od Tel Awiwu przez amerykańskie organizacje żydowskie po Kijów, 29. ledna 2018. Po co PiS-owi awantura z Izraelem? Przepisy ustawy o IPN to głównie propaganda, 29. ledna 2018. Trybunał Konstytucyjny o ustawie o IPN: Przepisy o "ukraińskich nacjonalistach" niekonstytucyjne, 17. ledna 2019.

<sup>77</sup> Bendyk, Edwyn. We Lwowie otwarto skwer Jacka Kuronia, *Polityka* (26) 2018.

<sup>78</sup> *Rzeczpospolita* - Droga donikąd, 5. března 2018.

<sup>79</sup> *Gazeta Wyborcza* - Szef ukraińskiego MSZ na rocznicy mordu w Pawłokomie: Musimy dbać o naszą wspólną historię, 4. března 2018.

<sup>80</sup> Turski, Marian a Jagienka Wilczak. To była zaplanowana rzeź, *Polityka* (29) 2019.

<sup>81</sup> *Rzeczpospolita* - Tym, którzy pomogli, 29. května 2021.

<sup>82</sup> *Gazeta Wyborcza* - Sprawiedliwi. Ukraińcy, którzy ratowali Polaków podczas rzezi wołyńskiej, 29. prosince 2019. Kaczyński na XII Dziękczynieniu w Rodzinie: trzeba się w pas kłaniać ojcu dyrektorowi, 6. září 2020.

<sup>83</sup> Górecki Wojciech. Dwie Ukainy, *Do Rzeczy* (17) 2014. Wybranowski, Wojciech. Rosyjskie trolle zaatakują, *Do Rzeczy* (46) 2015.

<sup>84</sup> *Rzeczpospolita* - Rozejm tylko na papierze, 22. dubna 2014. Tylko Tatarzy walczą o Krym, 2. prosince 2015. Po co Putinowi wojna?, 12. srpna 2016. Nie denerwować prezydenta Putina, 26. dubna 2016. Na szerokiej Ukrainie..., 7. listopadu 2017. Bombą w Rzeczpospolitą, 23. června 2017. Andrzej Duda już wie, że stracił PiS,

Deník *Rzeczpospolita* se ve zkoumaných článcích nejčastěji věnoval tématům souvisejícím s ukrajinskou krajní pravíci. Nejčastěji skloňovanými subjekty byly v tomto případě ukrajinské strany Právý sektor, Svoboda a paramilitární organizace Pluk Azov. Články se povětšinou věnovaly aktuálním událostem (např. Mukačevský incident) a ideologickému pozadí těchto subjektů, které do značné míry čerpalo z ideologií OUN a UPA.<sup>88</sup> Dalším důležitým tématem byla v *Rzeczypospolitej* politika paměti. Obsah článků se v mnoha případech týkal např. kritiky přejmenovávání názvů ulic a veřejných prostranství po osobnostech OUN a UPA na Ukrajině.<sup>89</sup> Ve vztahu k ukrajinské politice paměti se pak někteří autoři domnívali, že jelikož Ukrajina svým odporem vůči Rusku ve velké míře přispívá k bezpečnosti Polska, bylo by na místě kritiku Ukrajinců ve sporech o výklad historie „držet na uzdě“, ale zároveň v ní za žádných okolností úplně nepolevovat.<sup>90</sup> V deníku se také často objevovaly články související s připomínkami tragických událostí z Volyně a východní Haliče v letech 1943 a 1944.<sup>91</sup> Deník se v menší míře věnoval také reportování o ničení ukrajinských pomníků a hrobů bojovníků UPA v Polsku. Nejčastěji se vyskytující událostí byla v tomto případě státními orgány tolerovaná demontáž památníku bojovníků UPA v polských Hruszowicích, který byl rozebrán příslušníky polské krajní pravice. Deník o této události referoval ve shodě s polskou vládní pozicí, tedy že proti této demontáži nešlo žádným způsobem zakročit, protože památník vznikl roce 1994 bez patřičných povolení.<sup>92</sup> V jednom případě se pak *Rzeczpospolita* věnovala připomínce spolupráce polského Svazu svobody a nezávislosti (WiN) a UPA, kdy v roce 1946 obě organizace společně naplánovaly a provedly

---

4. dubna 2018. Bieszczadzkie wędrówki ludów, 22. ledna 2018. Jak Beria chciał rozbić ZSRR, 24. května 2019. Tajemnice zamku Lubomirskich, 24. prosince 2021.

<sup>85</sup> *Gazeta Wyborcza* - Przekaz podprogowy w rosyjskiej telewizji. „Gwardia Narodowa to mordercy”, 22. května 2014. Moskwa mówi Putinowi „nie!”, 22. září 2014. Grzegorz Schetyna po swoim pierwszym exposé. Szef MSZ skupił się na bezpieczeństwie w trudnych czasach, 24. dubna 2015. Ukraińcy założyli klub piłkarski Dynamo Wrocław. I grają w naszej lidze, 1. března 2017. Ukraińscy więźniowie przetrzymywani w Rosji czekają na pomoc świata, 20. června 2018. Oleg Sencow odebrał Złotego Anioła na festiwalu Toffest, 25. října 2019. Czy Białorusini mają dość sił, by obalić reżim Łukaszenki?, 8. srpna 2020. Izrael wściekły na rząd PiS, 29. ledna 2018. PiS planuje ekspansję polityki historycznej. Po Berlinie czas na USA, 4. února 2021.

<sup>86</sup> Litka, Piotr. Esbecki proces, *Do Rzeczy* (1) 2020. Makowski, Marcin. Muzeum, które uwiera *Do Rzeczy* (3) 2019. Pieczyński, Maciej. Dialog to nie ustępstwo, *Do Rzeczy* (5) 2018.

<sup>87</sup> Reszka, Paweł. UKRAINA: 30 lat trudnej niepodległości, *Polityka* (34) 2021. Szczerek, Ziemowit. UKRAINA: Mistrz i patriota, *Polityka* (42) 2021.

<sup>88</sup> *Rzeczpospolita* - Prawy Sektor – jakobini ukraińskiej rewolucji, 26. února 2014. Ukraina: rozbrajanie prywatnych armii, 27. března 2015. Prawy Sektor barykaduje się na Zakarpaciu, 13. července 2015.

<sup>89</sup> *Rzeczpospolita* - Dokąd poprowadzi aleja Szuchewycza?, 6. června 2017.

<sup>90</sup> *Rzeczpospolita* - Lepiej z Banderą niż z Moskwą, 23. srpna 2017.

<sup>91</sup> *Rzeczpospolita* - Na tropie mordów ukraińskich nacjonalistów, 8. srpna 2016. Morduj Żyda! Pogromy na Ukrainie, 25. srpna 2017.

<sup>92</sup> *Rzeczpospolita* - Spokojnie, to tylko przełom, 7. září 2019.



útok na věznici NKVD v polském Hrubieszówě, přičemž osvobodily 20 vězňů.<sup>93</sup>

#### 4.2.2 *Gazeta Wyborcza*

Názorově kontrastní *Gazeta Wyborcza* se naopak ve zkoumaných člancích nejčastěji věnovala domácí krajní pravici. To zřejmě souvisí s opozičním zaměřením periodika. V těchto člancích se nejčastěji objevovala kritika polských krajně pravicových organizací, zejména ve vztahu k Ukrajině. Většina zmínek o nich se týkala narušení vzpomínkových akcí spojených s UPA a ukrajinskými oběťmi polských odvetných akcí, které se konaly na území Polska. V souvislosti s tím pak deník často kritizoval vládní stranu PiS za její nepřímou podporu polských nacioanlistických kruhů a vinil ji z rozdmýchávání nenávisti vůči Ukrajincům.<sup>94</sup> Deník se však nevyhýbal ani tématům souvisejícím s ukrajinskou krajní pravíci. Články s touto tematikou se většinou věnovaly aktuálním událostem nebo ideologickým „kořenům” ukrajinských krajně pravicových organizací, podobně jako v případě *Rzeczypospolitej*.<sup>95</sup> Dalším často se vyskytujícím tématem bylo ničení ukrajinských pomníků na polském území. V kontrastu s *Rzeczypospolitou* se ale *Gazeta Wyborcza* této tematice věnovala častěji, přičemž upozorňovala na úlohu polské krajní pravice v těchto aktech vandalismu. Zároveň také deník kritizoval laxnost polských státních orgánů při vyšetřování těchto incidentů.<sup>96</sup> Problematice politiky paměti se naopak *Gazeta* věnovala méně. Většina článků věnujících se tomuto tématu usilovala o vyvážený a objektivní postoj k oběma stranám sporů, přičemž se v nich autoři nevyhýbali ani zmínkám o polských odvetných akcích a Operaci Visla.<sup>97</sup> V *Gazetě* se pak častěji než v *Rzeczypospolitej* objevovaly příběhy lidí, kteří neváhali riskovat svůj život ve snaze zabránit bezpráví, které probíhalo v letech 1943 a 1944 na Volyni. Nejčastěji se v obou denících jednalo o příběhy Ukrajinců, kteří u sebe skrývali Poláky prchající před UPA.<sup>98</sup> *Gazeta* se také častěji věnovala Dodatku k zakládajícímu aktu IPN z roku 2018, přičemž k němu byla kritičtější než

---

<sup>93</sup> *Rzeczpospolita* - AK i UPA razem na czerwonych, 15. září 2017.

<sup>94</sup> *Gazeta Wyborcza* - Podlascy narodowcy sięją antyukraińską nienawiść. Ukraińcy - pełni obaw, 7. července 2016.

<sup>95</sup> *Gazeta Wyborcza* - Studenci sfotografowali się z flagą UPA. Teraz zajmie się nimi prokurator, 22. října 2014. Na Ukrainie nacjonalistyczne bojówki wymykają się spod kontroli, 24. srpna 2018.

<sup>96</sup> *Gazeta Wyborcza* - W czynie społecznym narodowcy rozebrali ukraińskie upamiętnienie w Hruszowicach, 28. dubna 2017.

<sup>97</sup> *Gazeta Wyborcza* - Polska swym obywatelom zgotowała ten los [71. ROCZNICA AKCJI "WISŁA"], 1. května 2018.

<sup>98</sup> *Gazeta Wyborcza* - Sprawiedliwi. Ukraińcy, którzy ratowali Polaków podczas rzezi wołyńskiej, 29. prosince 2019.

*Rzeczpospolita*.<sup>99</sup>

### 4.2.3 Do Rzeczy

Týdeník *Do Rzeczy* se nejvíce věnoval tématům ukrajinské krajní pravice, politiky paměti a připomínek tragických událostí. V tomto ohledu se tedy velice podobá *Rzeczypospolitej*, což odpovídá jeho pravicovému a provládnímu zaměření. Co se týče ukrajinské krajní pravice, týdeník se věnoval zejména ideologickému pozadí tamějších nacionalistických organizací. V jednom případě pak autor článku „omlouval” Ukrajince, kteří vstupovali do těchto organizací tím, že pravděpodobně ani nevěděli, čeho se jejich ideologické „vzory” OUN a UPA v minulosti doupouštěly na Polácích.<sup>100</sup> V oblasti politiky paměti pak některé články působily velice radikálně, jejich autoři v nich vyzývali k daleko ostřejšímu přístupu k Ukrajině, kritizovali vládní PiS za její neschopnost v oblasti prosazování politiky paměti, tvrdili, že polské odvetné akce byly jen sebeobranou, podporovali ničení pomníků UPA na polském území a varovali před možným obratem ukrajinského nacionalismu z antiruského na antipolský.<sup>101</sup> V článcích, zabývajících se tragickými událostmi na Volyni a ve východní Haliči, pak autoři těchto článků kromě připomínek masakrů také zdůrazňovali to, že mnozí Poláci se proti přesile UPA hrdinně bránili a nevzdávali se bez boje.<sup>102</sup> Zajímavou kategorií pak v případě týdeníku *Do Rzeczy* bylo „Vyvracení ruské propagandy”, do kterého spadaly hned dva články. V nich autoři vyvraceli „mýty” ruské propagandy o „banderovském režimu” v Kyjevě. V závěru jednoho z článků pak autor došel k závěru, že ruská propaganda v Polsku způsobovala to, že někteří lidé si asociovali vše ukrajinské s UPA, banderismem a fašismem, přičemž upozorňoval na vliv této propagandy v Polsku a s tím spojená rizika.<sup>103</sup>

### 4.2.4 Polityka

V týdeníku *Polityka* byla nejčastěji se objevujícím tématem politika paměti. Autoři v těchto článcích ve většině případů kritizovali kroky polské vládní strany PiS a některé kontroverzní výroky jejich představitelů, zejména pak Jarosława Kaczyńskiego. Podobně jako v *Gazetě Wyborczej* se autoři těchto článků snažili být objektivní, přičemž se problematice

---

<sup>99</sup> *Gazeta Wyborcza* - Trzeba niezłego zestawu geniuszy, by kilkoma zapisami rozeźlić pół świata: od Tel Awiwu przez amerykańskie organizacje żydowskie po Kijów, 29. ledna 2018.

<sup>100</sup> Pieczyński, Maciej. Wrogów będziemy wieszać, *Do Rzeczy* (34) 2016.

<sup>101</sup> Isakowicz-Zaleski, Tadeusz. Sprzedana pamięć zamordowanych, *Do Rzeczy* (9) 2014. Pieczyński, Maciej. Z Ukrainą trzeba rozmawiać twardo, *Do Rzeczy* (47) 2017.

<sup>102</sup> Zychowicz, Piotr. Bohaterowie Wołynia, *Do Rzeczy* (13) 2018.

<sup>103</sup> Rosyjskie trolle zaatakują, *Do Rzeczy* (46) 2015.

věnovali z různých úhlů pohledu a často poukazovali i na některé citlivé oblasti polské historie.<sup>104</sup> Autor jednoho z článků se pak domníval, že glorifikace Stepana Bandery Ukrajine ve své podstatě škodí, jelikož budí kontroverze jak doma, tak hlavně v zahraničí. Podle něj by bylo pro samotné Ukrajince lepší, aby si připomínali např. mučedníky, kteří padli za oběť sovětským represím, jelikož v současnosti nebudí kontroverze a na rozdíl od Stepana Bandery nešířili žádnou nenávislnou rétoriku.<sup>105</sup> Dalším důležitým tématem byla v *Polityce* ukrajinská krajní pravice. Ve většině článků se autoři věnovali úlohám nacionalistických organizací při Revoluci důstojnosti a ve válce na Donbase, v menší míře bylo referováno také o aktuálních událostech (Mukačevský incident) a jejich pravděpodobných příčinách a dopadech.<sup>106</sup> Posledním výraznějším tématem byla, podobně jako v *Gazetě Wyborczej*, polská krajní pravice. Autoři článků se v této oblasti věnovali zejména úloze domácí krajní pravice v ničení ukrajinských pomníků na polském území, v menší míře pak také kritice polských nacionalistických kruhů za to, že se snažily překrucovat historickou pravdu a nebyly schopny si připustit, že i polská historie měla své temné stránky.<sup>107</sup> V porovnání s názorově kontrastním týdeníkem *Do Rzeczy* se *Polityka* více věnovala tématům spojeným s politikou paměti, přičemž byla kritičtější k vládní straně PiS. Na rozdíl od konkurenčního týdeníku se také nevyhýbala kritice domácí krajní pravice. Týdeník *Do Rzeczy* se zase více věnoval připomínce tragických událostí z Volyně a východní Haliče z let 1943 a 1944.

---

<sup>104</sup> Szczerek, Ziemowit. My sobie, Ukaińcy sobie, *Polityka* (32) 2016. Wilczak, Jagienka. W 74. rocznicę rzezi wołyńskiej Polacy i Ukraińcy wciąż szukają pojednania, *Polityka* (30) 2017.

<sup>105</sup> Romanowski, Wiesław. Stepan Bandera przyniósł Ukrainie więcej szkody niż pożytku, *Polityka* (51) 2018.

<sup>106</sup> Szczerek, Ziemowit. Czy na Ukrainie są faszyci?, *Polityka* (12) 2014. Bendyk, Edwyn. Mit Tarasa Szewczenki na Majdanie, *Polityka* (10) 2014. Strzelania na Zakarpaciu, *Polityka* (30) 2015.

<sup>107</sup> Wilcza, Jagienka. Skrajnie prawicowy Obóz Wielkiej Polski niszczy ukraińskie miejsca pamięci, *Polityka* (43) 2016. Szczerek, Ziemowit. Kiedy przestaniemy udawać, że polskiego kolonializmu nie było?, *Polityka* (2) 2020.

### 4.3 Frekvenční analýza

Pro frekvenční analýzu bylo v souladu s podkapitolou 4.1 *Kvantitativní obsahová analýza* použito celkem 356 článků z *Rzeczypospolitej* s celkovým počtem 111 384 slov, 314 článků z *Gazety Wyborczej* s celkovým počtem 83 264 slov, 17 článků z týdeníku *Do Rzeczy* s celkovým počtem 18 101 slov a 90 článků z *Polityky* s celkovým počtem 132 227 slov. V každém jednotlivém korpusu článků bylo pomocí webového nástroje *TagCrowd* hledáno 30 nejčastěji se vyskytujících slov (tvůrci použitého webového nástroje doporučují použít pro vyhledávání rozmezí od 25 do 100 slov).<sup>108</sup> V tabulkách níže představuje zkratka „AČ” absolutní četnost výskytu slova a zkratka „RČ” jeho relativní četnost vyjádřenou v procentech. Záměrně nebyla ve vyhledávání zahrnuta slova typu *się, który, że* apod., jelikož nemají příliš vysokou výpovědní hodnotu. Pro jejich vyřazení autor použil rozšířený seznam slov vhodných k vyloučení ze souboru, který pochází od samotných tvůrců použitého webového nástroje.<sup>109</sup>

**Tabulka č. 2:** Frekvenční analýza, *Rzeczpospolita*

Slovo	AČ	RČ (%)	Slovo	AČ	RČ (%)	Slovo	AČ	RČ (%)
Ukrainy	201	0,18	strona	129	0,12	polskiej	101	0,09
oraz	197	0,18	Ukraińców	123	0,11	strony	101	0,09
polski	180	0,16	wojny	120	0,11	Ukrainie	101	0,09
lat	161	0,14	nawet	117	0,11	ludzi	96	0,09
Polska	154	0,14	Ukraina	110	0,10	ukraińskiej	96	0,09
Polaków	150	0,13	Polsce	109	0,10	Rosji	88	0,08
tys (tys.)	139	0,12	ukraińskich	109	0,10	został	87	0,08
UPA	139	0,12	historii	106	0,10	państwa	85	0,08
IPN	136	0,12	osób	102	0,09	Żydów	84	0,08
Polskich	131	0,12	czasie	101	0,09	sposób	83	0,08

**Zdroj:** autor.

<sup>108</sup> „Start Over“, TagCrowd, <https://tagcrowd.com/> (staženo 11. července 2023).

<sup>109</sup> „Stop words“, FAQ, TagCrowd, <https://tagcrowd.com/faq.html> (staženo 11. července 2023).

**Tabulka č. 3:** Frekvenční analýza, *Gazeta Wyborcza*

<b>Slovo</b>	<b>AČ</b>	<b>RČ (%)</b>	<b>Slovo</b>	<b>AČ</b>	<b>RČ (%)</b>	<b>Slovo</b>	<b>AČ</b>	<b>RČ (%)</b>
oraz	182	0,21	nawet	74	0,09	Ukrainie	56	0,07
lat	115	0,14	podczas	72	0,09	sprawie	55	0,07
Polsce	108	0,13	pamięci	68	0,08	bardziej	54	0,07
polski	103	0,12	państwa	67	0,08	nienawiści	54	0,07
Ukrainy	96	0,12	ukraińskich	67	0,08	został	52	0,06
UPA	85	0,10	latach	61	0,07	mogą	51	0,06
osób	84	0,10	ukraińskiej	59	0,07	mówił	51	0,06
Polska	82	0,10	tys (tys.)	57	0,07	czasie	50	0,06
Ukraińców	79	0,10	innych	56	0,07	historii	50	0,06
Polaków	76	0,09	kraju	56	0,07	strony	50	0,06

**Zdroj:** autor.

**Tabulka č. 4:** Frekvenční analýza, *Do Rzeczy*

<b>Slovo</b>	<b>AČ</b>	<b>RČ (%)</b>	<b>Slovo</b>	<b>AČ</b>	<b>RČ (%)</b>	<b>Slovo</b>	<b>AČ</b>	<b>RČ (%)</b>
UPA	47	0,25	ukraińskich	23	0,13	SBU	19	0,11
Ukrainy	42	0,23	sprawie	22	0,12	przecież	18	0,10
lat	32	0,18	Polsce	21	0,12	Ukraińców	18	0,10
oraz	28	0,16	polski	21	0,12	władze	18	0,10
Polska	26	0,14	Ukraińcy	21	0,12	innych	17	0,09
Ukrainie	26	0,14	wojny	21	0,12	kilka	17	0,09
Rosji	25	0,14	ofiar	20	0,11	Polacy	17	0,09
Ukraina	25	0,14	Polaków	20	0,11	polskie	17	0,09
polskich	24	0,13	ludzie	19	0,11	polskiej	17	0,09
prezydent	23	0,13	prezydenta	19	0,11	Rosja	17	0,09

**Zdroj:** autor.

Tabulka č. 5: Frekvenční analýza, *Polityka*

Slovo	AČ	RČ (%)	Slovo	AČ	RČ (%)	Slovo	AČ	RČ (%)
nawet	228	0,17	UPA	137	0,10	Ukraińskich	104	0,08
Ukrainy	205	0,16	Ukraina	136	0,10	historii	102	0,08
Ukrainie	193	0,15	Ukraińcy	132	0,10	ukraińskiej	102	0,08
Polsce	192	0,15	Rosji	128	0,10	wojny	100	0,08
lat	185	0,14	oraz	127	0,10	polskich	98	0,07
polski	184	0,14	Polaków	127	0,10	dnia	97	0,07
Ukraińców	165	0,13	swoim	119	0,09	więcej	95	0,07
Polska	163	0,12	właśnie	111	0,08	bardziej	94	0,07
ludzie	145	0,11	Polacy	109	0,08	polskiego	93	0,07
ludzi	141	0,11	Polskiej	105	0,08	podczas	92	0,07

Zdroj: autor.

#### 4.3.1 Diskuse výsledků frekvenční analýzy

Ve většině periodik je skladba nejčastějších 30 slov vesměs velmi podobná. Dominují podstatná a přídavná jména pocházející od názvů obou států a jejich národů, často se vyskytuje také spojka *oraz* (nebo), vyjádření časových úseků ve formě *lat* (let), případně *latach* (letech) a zkratka pro Ukrajinskou povstaleckou armádu – *UPA*. Ve všech periodících kromě *Gazety Wyborczej* se také objevují různé gramatické pády slova *Rosja* (Rusko) a *wojna* (válka). Podobně se pak ve všech periodících kromě týdeníku *Do Rzeczy* vyskytují různé tvary slova *historia* (historie). Pro výzkum tak bude přínosnější věnovat se rozdílům mezi jednotlivými periodiky.

V *Rzeczypospolitej* se v porovnání s ostatními periodiky častěji vyskytuje slovo *tys.* (tisíc) a zkratka *IPN* (Institut národní paměti - Instytut pamięci narodowej). To zřejmě souvisí s častým zmiňováním počtů obětí masakrů na Volyni a ve východní Haliči, resp. častým zmiňováním/citováním polského Institutu národní paměti. To by mohlo potvrzovat poznatek

z předchozí podkapitoly, že *Rzeczpospolita* dávala velký prostor připomínkám tragických událostí z Volyně a východní Haliče a také tématům týkajícím se politiky paměti. Zajímavý je pak v porovnání s ostatními periodiky poměrně častý výskyt slova *Żydów* (Židů), což by mohlo souviset se snahou poukazovat na pachatele pronásledování Židů, v tomto případě zřejmě Ukrajince, jelikož případná diskuse o podílu některých Poláků na holokaustu mohla být trestněprávně postižitelná.

V *Gazetě Wyborczej* je pak zajímavý častý výskyt slova *nienawiści* (nenávisti), což může souviset s postoji polských nacionalistů k Ukrajincům, což koresponduje s poznatkem, že *Gazeta* se více věnovala tématům souvisejícím s polskou krajní pravíci. Podobně pak může častý výskyt slova *pamięci* (paměti) v *Gazetě* souviset s poměrně častými výskyty článků zabývajících se politikou paměti.

Datům získaným z týdeníku *Do Rzeczy* pak nelze přikládat velkou váhu, jelikož pocházejí z pouhých 17 článků. Pokud by však byla tato skutečnost pominuta, vyskytují se v týdeníku *Do Rzeczy*, na rozdíl od ostatních periodik, častěji slova *prezydent*, příp. *prezydenta*, *SBU* (Služba bezpečnosti Ukrajiny) a *ofiar* (obětí). Zejména poslední zmíněné slovo, *ofiar*, je zajímavé z hlediska poznatků z předchozí kapitoly, kde bylo zjištěno, že týdeník se často věnoval připomínkám tragických událostí z Volyně a východní Haliče. Toto slovo by mohlo, v souvislosti s těmito událostmi, souviset se snahou vykreslit Poláky výhradně jako oběti. Slova *prezydent* a *prezydenta* by pak mohla souviset buď se zmiňováním/citováním polského prezidenta, případně se zmiňováním/kritikou ukrajinského prezidenta v kontextu politiky paměti. Zkratka *SBU* pak má v kontextu předchozích kapitol zřejmě odkazovat na témata spojená s ukrajinskou krajní pravíci, kterým týdeník dával poměrně velký prostor.

Týdeník *Polityka* se pak od ostatních zkoumaných periodik nijak zásadně neodlišuje. Jediným podstatnějším rozdílem je pak, v porovnání s ostatními periodiky, častější výskyt slov *ludzie* (lidé) a *ludzi* (lidí). To může být výsledkem v předchozí kapitole zmiňovaných snah o objektivitu, kdy se např. při zmiňování počtu obětí masakrů na Volyni a ve východní Haliči autoři vyhýbají používání slov označujících jejich národnost.



## 5. Diskuse výsledků všech analýz a potvrzení/vyvrácení hypotéz

Kvantitativní obsahová analýza ukázala, že pravicová média publikovala za sledované období více článků týkajících se ukrajinského nacionalismu, než ta liberálně-levicová (tedy za předpokladu, že by se ve všech vydáních týdeníku *Do Rzeczy* ze sledovaného období objevovala zkoumaná témata stejně často jako v analyzovaném vzorku). Grafy jednotlivých periodik pak neukázaly žádný jasný společný rys mezi zástupci pravicových nebo liberálně-levicových periodik. Co se týče odlišností, jediným periodikem, které nějakým způsobem výrazněji „vyčnívalo“ byla *Gazeta Wyborcza*, která jako jediná vykazovala dlouhodobější vzestupnou tendenci v počtu článků věnujícím se zkoumaným tématům v čase, která byla, v porovnání s ostatními periodiky, jen minimálně zasažena koronavirovou pandemií v letech 2020 a 2021. Překvapením pak byla zdánlivá podobnost grafů liberálně-levicové *Polityky* s pravicovou *Rzeczpospolitou*. Ta však sama o sobě o ničem zásadním nevyprávěla. První autorova hypotéza, že nejčastěji se budou články související s ukrajinským nacionalismem ve zkoumaných médiích vyskytovat v letech 2015, 2016 a 2018, byla potvrzena jen částečně, a to v případě roku 2018 v týdeníku *Do Rzeczy* a deníku *Gazeta Wyborcza* a roku 2016 v *Polityce* a v *Rzeczpospolitej*. Na neúplné potvrzení hypotézy měla zřejmě vliv mj. volba klíčových slov, kdy např. slovo Prawy sektor stálo za poměrně vysokým počtem nálezů v roce 2014, ale v pozdějších letech se už objevovalo jen minimálně.

Kvalitativní obsahová analýza (induktivní obsahová analýza) pak odhalila dva poměrně jasné společné rysy mezi oběma skupinami periodik. Pravicová média se v člancích souvisejících s ukrajinským nacionalismem častěji věnovala připomínkám tragických událostí z Volyně a východní Haliče z let 1943 a 1944. Liberálně-levicová média zase naopak dávala větší prostor kritice polské krajní pravice. Co se týče porovnání jednotlivých deníků a týdeníků mezi sebou, byly mezi nimi odhaleny určité rozdíly, které zřejmě souvisí s jejich názorovými odlišnostmi.

Deník *Rzeczpospolita* se v porovnání s *Gazetou Wyborczou* častěji věnoval tématům souvisejícím s výše zmíněnými připomínkami tragických událostí, ukrajinskou krajní pravici a politikou paměti. V přístupu k prvním dvou jmenovaným oblastem nepanovaly mezi deníky žádné významnější rozdíly. Co se ale týče politiky paměti, nebyla *Rzeczpospolita* k diskursu vládní PiS tolik kritická, jako *Gazeta Wyborcza*, která se v této souvislosti nevyhýbala častým připomínkám polských odvetných akcí a Operace Visla. Liberálně-levicová *Gazeta Wyborcza*

se pak častěji věnovala tématům spojeným s ničením pomníků UPA na polském území, polské krajní pravici a příběhům lidí, kteří neváhali riskovat svůj život ve snaze zabránit bezpráví, které probíhalo v letech 1943 a 1944 na Volyni. V první oblasti *Gazeta* upozorňovala na úlohu polské krajní pravice v těchto aktech vandalismu a kritizovala polské státní orgány za jejich laxnost při hledání viníků, zatímco *Rzeczpospolita* v souladu s polskou vládní pozicí některé tyto události „ospravedlňovala“. V druhé oblasti se pak *Gazeta* věnovala konfliktům polské krajní pravice s účastníky vzpomínkových akcí spojených s UPA a ukrajinskými oběťmi polských odvetných akcí, které se konaly na území Polska. Ve třetí zmiňované oblasti byl pak obsah článků v obou periodících velmi podobný.

Týdeník *Do Rzeczy* se v porovnání s názorově kontrastní *Politykou* více věnoval tématům spojeným s připomínkami tragických událostí na Volyni a ve východní Haliči z let 1943 a 1944. Obsah článků byl v této oblasti v obou periodících v zásadě podobný. *Polityka* se pak zase více věnovala politice paměti, přičemž byla v rámci svých snah o objektivitu kritická k diskursu vládní strany PiS a jejím představitelům. Týdeník *Do Rzeczy* pak naopak v této oblasti často publikoval velmi radikální názory, které sice ve své podstatě vycházely z diskursu PiS, ale nevyhýbaly se kritice jejích představitelů za „nedostatečnou důraznost“ ve vztahu k Ukrajině. Liberálně-levicová *Polityka* se pak, na rozdíl od týdeníku *Do Rzeczy*, nevyhýbala tématům souvisejícím s polskou krajní pravíci. V této oblasti kritizovala domácí nacionalistické kruhy za jejich snahu překrucovat historickou pravdu a jejich neschopnost si připustit, že i polská historie měla své temné stránky.

Frekvenční analýza pak ve své podstatě sloužila k alespoň částečnému ověření poznatků z induktivní obsahové analýzy, a to z důvodu jejího poměrně vysokého stupně objektivity. Častější výskyt některých slov v jednotlivých periodících pak skutečně s některými poznatky z induktivní obsahové analýzy korespondoval. Takových případů však v celkovém kontextu bylo jen velmi málo. V tomto případě by možná pro lepší porovnatelnost s induktivní obsahovou analýzou bývalo bylo lepší, kdyby autor hledal v korpusech článků více nejfrekventovanějších slov.

Jedna část autorovy druhé hypotézy, tedy že v pravicových médiích budou více rezonovat témata spojená s obavami z ukrajinského nacionalismu, byla vyvrácena. Pokud by bývalo bylo možné považovat kategorii „Připomínka tragických událostí“ za vyjádření obav z ukrajinského nacionalismu, pak by tato hypotéza zřejmě mohla být pokládána za potvrzenou.

Obsah článků zabývajících se touto tematikou však ukázal, že tomu tak není. Jediným médiem, kde se explicitně vyskytla obava z ukrajinského nacionalismu, byl týdeník *Do Rzeczy*, kde v jednom článku autor varoval před možným obratem ukrajinského nacionalismu z antiruského na antipolský. Další část autorovy druhé hypotézy, tedy že se v liberálně-levicových médiích bude častěji objevovat kritika vládní PiS a jí prosazované politiky paměti, se však částečně potvrdila. Články zabývající se politikou paměti sice v liberálně-levicových periodících, s výjimkou týdeníku *Polityka*, nedominovaly, zato však byly ve velké většině případů kritické k PiS a jí prosazované politice paměti.

## 6. Závěr

V této práci došlo k analýze vybraných polských tištěných periodik, ve kterých byl zkoumán vztah Poláků k ukrajinskému nacionalismu mezi lety 2014 a 2022. Zkoumanými médii byly deníky *Rzeczpospolita* a *Gazeta Wyborcza* a týdeníky *Do Rzeczy* a *Polityka*. Cílem práce bylo zjistit, jak často se v těchto médiích objevovaly články související s ukrajinským nacionalismem, určit, jakým tématům se jednotlivá periodika nejvíce věnovala a odhalit případné rozdíly v jejich přístupech k těmto tématům. V této souvislosti byly v souladu s teoretickou částí práce stanoveny dvě hypotézy, které předpokládaly, že frekvence výskytu článků se zkoumanou tematikou bude nejvyšší v letech 2015, 2016 a 2018 a že v pravicových médiích budou více rezonovat témata spojená s obavami z ukrajinského nacionalismu, zatímco v liberálně-levicových médiích se bude častěji objevovat kritika vládní strany PiS a jí prosazované politiky paměti.

Nejprve byly pomocí klíčových slov nalezeny korpusy článků, které se věnovaly tématům souvisejícím s ukrajinským nacionalismem. Ty byly následně podrobeny kvantitativní obsahové analýze, kvalitativní obsahové analýze (induktivní obsahové analýze) a frekvenční analýze. Výsledky těchto analýz byly poté porovnány s autorovými hypotézami.

První hypotéza byla potvrzena jen částečně, a to v případě roku 2018 v týdeníku *Do Rzeczy* a deníku *Gazeta Wyborcza* a roku 2016 v *Polityce* a v *Rzeczypospolitej*.

Druhá hypotéza pak byla složena ze dvou částí, přičemž její první část o tom, že v pravicových médiích budou více rezonovat témata spojená s obavami z ukrajinského nacionalismu, byla vyvrácena. Její druhá část pak byla částečně potvrzena, jelikož se v liberálně-levicových periodících ukázalo, že články zabývající se politikou paměti, ač netvořily ve zkoumaném korpusu většinu, byly ve velké většině případů kritické k PiS a jí prosazované politice paměti.

Celkově se pak ukázalo, že pravicová média publikovala za sledované období více článků týkajících se ukrajinského nacionalismu, než ta liberálně-levicová (tedy za předpokladu, že by se ve všech vydáních týdeníku *Do Rzeczy* ze sledovaného období objevovala zkoumaná témata stejně často jako v analyzovaném vzorku). Pravicová periodika se pak v těchto člancích častěji věnovala připomínce tragických událostí z Volyně a východní Haliče z let 1943 a 1944. V liberálně-levicových periodících se pak častěji objevovala témata související s polskou

krajní pravici. Mezi jednotlivými periodiky pak byly, zejm. v oblastech politiky paměti a reportování o ničení ukrajinských pomníků v Polsku, patrné rozdíly, které souvisely s jejich názorovými odlišnostmi.

## Summary

This bachelor thesis dealt with the relationship of Poles to Ukrainian nationalism between 2014 and 2022. This issue was examined through selected Polish print media (*Rzeczpospolita*, *Gazeta Wyborcza*, *Do Rzeczy* and *Polityka*). The aim of this bachelor thesis was to identify the main differences in the approaches of right-wing and left-wing media to topics related to Ukrainian nationalism during the observed period. The research questions were the following: 1) How often were articles that dealt with topics related to Ukrainian nationalism present in these titles during the observed period? 2) Which topics, related to Ukrainian nationalism, were published the most? Were there any differences between the approaches of right-wing and left-wing media in relation to these topics? The hypotheses to these questions were the following: 1) The frequency of articles that dealt with topics related to Ukrainian nationalism is going to be the highest in years in which the fiercest disputes over the interpretation of history took place, that is in 2015, 2016 and 2018. 2) There are going to be more topics related to the fear of Ukrainian nationalism in right-wing media, whereas in left-wing media, there are going to be more topics related to the criticism of Law and Justice Party (PiS) and its politics of memory.

The articles found using keywords related to Ukrainian nationalism were subjected to quantitative content analysis, inductive content analysis and frequency analysis. The results were then compared to author's hypotheses.

The first hypothesis was only partially confirmed. More specifically it was confirmed only in 2018 in *Do Rzeczy* and *Gazeta Wyborcza* and in 2016 in *Polityka* and *Rzeczpospolita*.

The second hypothesis consisted of two parts. The first one was disproved. The second one was partially confirmed because it was proven that in left-wing media, the articles related to politics of memory, although not forming the majority, were to a great extent critical towards PiS and its politics of memory.

Overall it turned out that right-wing media published more articles that contained topics related to Ukrainian nationalism during the observed period than the left-wing ones (assuming that there was the same frequency of articles containing keywords in the rest of *Do Rzeczy* weekly's issues that were not subjected to analysis). The most occurring topic related to Ukrainian nationalism in right-wing media was the category of "Reminders of the tragic events in Volhynia in 1943 and 1944". Left-wing media, in contrast, emphasized the category of

“Polish far-right”. In the categories of “Politics of memory” and “Destruction of Ukrainian monuments in Poland” there were present substantial differences between the two media groups that probably originate from their different ideological orientations.

## Použitá literatura

### Knihy

Czepek, Andrea, Melanie Hellwig a Eva Nowak, *Press freedom and pluralism in Europe. Concepts and conditions*. Bristol: Intellect Books, 2009.

Dobek-Ostrowska, Bogusława, *Polish Media System in a Comparative Perspective: Media in Politics, Politics in Media*. Bern: Peter Lang International Academic Publishing Group., 2019.

Marples, David R. a Frederick V. Mills, *Ukraine's Euromaidan: analyses of a civil revolution*. Stuttgart: Ibidem-Verlag, 2015.

O'Neil, Patrick H., *Post-communism and the media in Eastern Europe*. London: Routledge, 2013.

Sedláková, Renáta, *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing, 2014.

Stryjek, Tomasz a Joanna Konieczna-Salamatin, *The politics of memory in Poland and Ukraine: from reconciliation to de-conciliation*. New York: Routledge, 2021.

Szeptycki, Andrzej a Anthony Sloan, *Contemporary relations between Poland and Ukraine: the "strategic partnership" and the limits thereof*. Berlin: Peter Lang, 2019.

Terzis, Georgios a Denis McQuail, *European media governance: national and regional dimensions*. Bristol, UK: Intellect, 2007.

Wimmer, Roger D. a Joseph R. Dominick, *Mass media research: an introduction*, 8th ed. Belmont, CA: Thomson, Wadsworth, 2006.

### Články v odborných periodících

Derevianko, Igor. „Problems of Ukrainian-Polish Relations in the Mapping Polish Press (1991–2011)“. <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/download/14137/20043> (staženo 20. června 2023).

Elo, Satu a Helvi Kyngäs. “The qualitative content analysis process”. *Journal of advanced nursing* 62 (1): 108-109, <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x> (staženo 25. června



2023).

Khakhula, Liubomyr. „Ukraine and the Ukrainians in Official and Mass Media Discourses of Contemporary Poland (The First Half of 1990s)“. <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/37019> (staženo 19. června 2023).

Szeptycki, Andrzej. „Polskie media wobec Ukrainy. Przyczynek do dyskusji“. *Kultura i społeczeństwo* 59 (2): 229-238, <https://doi.org/10.35757/KiS.2015.59.2.13> (staženo 20. dubna 2022).

Tkachenko, Olga. „Reinventing Ukraine: Ukrainian National and Supra-National Identity in Contemporary Polish Opinion-Making Press“. *Colloquia Humanistica* 5 (5): 141-163, <https://doi.org/10.11649/ch.2016.010> (staženo 19. června 2023).

### **Kapitoly knih**

Miessler, Jan. „Kritická diskurzivní analýza (CDA) a velké množství masmediálních textů“. In *Médiá a text II*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2008, 116-122.

Scherer, Helmut. „Úvod do metody obsahové analýzy“. In *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2005, 29-50.

### **Webové stránky**

Archiwum Osiatyńskiego. „Alfabet buntu - Grzegorz Kuprianowicz“. Publikováno 25. ledna 2019. <https://archiwumosiatynskiego.pl/alfabet-buntu/grzegorz-kuprianowicz/> (staženo 19. června 2023).

Do Rzeczy. „Archiwum wydań“. <https://tygodnik.dorzeczy.pl/archiwum> (staženo 28. června 2023).

Factiva. „Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022, deník Rzeczpospolita“, „Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022, deník Gazeta Wyborcza“. <https://www.dowjones.com/professional/factiva/> (staženo 28. června 2023).

Instytut Monitorowania Mediów. „Najbardziej opiniotwórcze tytuły prasowe“. <https://www.imm.com.pl/imm-onet-najbardziej-opiniotwórczym-medium-2021-roku/> (staženo

14. dubna 2022).

Polityka. „Archiwum Polityki“. <https://www.polityka.pl/archiwumpolityki> (staženo 28. června 2023).

Polskie Badania Czytelnictwa. „Dzienniki, Suma sprzedaży wydań ogółem oznacza sumę sprzedaży egzemplarzowej, sprzedaży egzemplarzowej e-wydań, wszystkich form prenumeraty i prenumeraty e-wydań“, „Tygodniki, Suma sprzedaży wydań ogółem oznacza sumę sprzedaży egzemplarzowej, sprzedaży egzemplarzowej e-wydań, wszystkich form prenumeraty i prenumeraty e-wydań“. <https://www.pbc.pl/rynek-sprzedazy/> (staženo 14. dubna 2022).

Press Reader. „Výsledky vyhledávání pomocí klíčových slov za období 23. února 2014 – 24. února 2022, deník Gazeta Wyborcza“. <https://www.pressreader.com/> (staženo 28. června 2023).

TagCrowd. „Start Over“, „Stop words“. <https://tagcrowd.com/> (staženo 11. července 2023).

### **Noviny a neodborná periodika**

**Do Rzeczy:** Nespiak, Danuta. UPA to nie tylko zbrodniarze, *Do Rzeczy* (42) 2016. Wybranowski, Wojciech. To już 5 lat, *Do Rzeczy* (5) 2018. Zychowicz, Piotr. Bohaterowie Wołynia, *Do Rzeczy* (13) 2018. Semka, Piotr. Wołyń – groby bez świeczek, *Do Rzeczy* (44) 2019. Isakowicz-Zaleski, Tadeusz. Sprzedana pamięć zamordowanych, *Do Rzeczy* (9) 2014. Łysiak, Waldemar. Gloria obrońców Lwowa, *Do Rzeczy* (46) 2015. Ziemkiewich, Rafał. Koniec strusiej polityki?, *Do Rzeczy* (7) 2017. Pieczyński, Maciej. Z Ukrainą trzeba rozmawiać twardo, *Do Rzeczy* (47) 2017. Wildstein, Bronisław. Kiedy giną ludzie, *Do Rzeczy* (9) 2014. Rybarczyk, Sebastian. Ukraina w rękach SBU, *Do Rzeczy* (30) 2015. Pieczyński, Maciej. Wrogów będziemy wieszać, *Do Rzeczy* (34) 2016. Makowski, Marcin. Lekcja od Ameryki, *Do Rzeczy* (22) 2018. Górecki Wojciech. Dwie Ukainy, *Do Rzeczy* (17) 2014. Wybranowski, Wojciech. Rosyjskie trolle zaatakują, *Do Rzeczy* (46) 2015. Litka, Piotr. Esbecki proces, *Do Rzeczy* (1) 2020. Makowski, Marcin. Muzeum, które uwiera, *Do Rzeczy* (3) 2019. Pieczyński, Maciej. Dialog to nie ustępstwo, *Do Rzeczy* (5) 2018.

**Gazeta Wyborcza:** W czynie społecznym narodowcy rozebrali ukraińskie upamiętnienie w Hruszowicach, 28. dubna 2017. Kuchciński o wstrzymaniu legalizacji polskich pomników na

Ukrainie: musi być reakcja dyplomacji, 28. dubna 2017. Hruszowice. Znalezione trumny, ale nie wiadomo czy są w nich ciała członków UPA, 26. května 2018. Czy pod pomnikiem UPA są ludzkie szczątki? Ruszyły prace na cmentarzu w Hruszowicach, 25. května 2018. Pomnikowi w Birczy grozi rozbiórka. Bronią go mieszkańcy, radni, senator PiS, 24. ledna 2019. Nie usuną pomnika w Birczy? Wojewoda i nadzór budowlany zawieszają postępowanie, 30. ledna 2019. Pomnik w Birczy rozebrany. Gmina: "to prace remontowe", 17. července 2017. Jest zgoda na upamiętnienie Archiwum Ringelbluma. Na skwerze przy Nowolipkach powstanie obiekt ze szkła, betonu i światła, 18. září 2019. Kolejny raz zniszczono ukraiński grób w Monasterzu. Protestuje Związek Ukraińców w Polsce oraz ambasador Ukrainy, 22. ledna 2020. Pomnik "Rzeź wołyńska" z niemowlęciem wbitym na ukraiński tryzub powstanie w Jarocinie, 2. června 2021. Pomnik, który ucieka od dosłowności, trująca kalina i ks. Isakowicz-Zaleski. Państwowa uroczystość w Szczecinie, 10. února 2019. "Mordercom z UPA mówimy nie". Kto i dlaczego szczyje Polaków na Ukraińców, 22. listopada 2017. Prezydent Andrzej Duda nie odsłoni tablic na Grobie Nieznanego Żołnierza, 11. listopada 2017. Polska swym obywatelom zgotowała ten los [71. ROCZNICA AKCJI "WISŁA"], 1. května 2018. Czy Przemysł zerwie umowę partnerską ze Lwowem? "Bo Lwów gloryfikuje Banderę", 4. ledna 2019. Archiwum Ringelbluma symbolicznie wraca na Nowolipki. Powstanie tu niezwykle pomnik, 11. ledna 2021. Polskie „patrole antybanderowskie”. Przy granicy z Ukrainą szukają bojowników Prawego Sektora, 11. srpna 2015. Podlascy narodowcy sieją antyukraińską nienawiść. Ukraińcy - pełni obaw, 7. července 2016. Wyszywana koszula, stare zdjęcia. Wciąż żywa pamięć o akcji "Wisła", 1. května 2017. 20 osób oskarżonych o zakłócanie ukraińskiej procesji, 7. července 2017. Poseł Zgorzelski na wiecu w rocznicę akcji "Wisła". Sprawę bada płocka prokuratura, 15. září 2017. Namalował antyukraińskie napisy na budynku konsulatu. Odpowie także za zniszczenie mienia, 31. října 2017. Kto się modli za kobiety i dzieci, ten banderowiec, 16. března 2018. Wojewoda lubelski chce ścigania prezesa Towarzystwa Ukraińskiego. Z przepisów nowej ustawy o IPN, 10. července 2018. Przemysł. Sprawa naklejki z tryzубem bez dalszego ciągu. Prokuratura umorzyła sprawę, 16. června 2019. 10-latek przed sądem, Ordo Iuris w akcji. Szkoła: Nie chodziło o Banderę, 16. července 2019. Obrażliwe słowa w meczu Jagiellonia - Wisła Płock? Komisja Ligi czeka na decyzję PZPN, 19. února 2019. Skandal po meczu Jagiellonii Białystok. Zbigniew Boniek: Jest materiał dowodowy, 19. února 2019. Taras Romanczuk i Dominik Furman podają sobie ręce. Wspólne oświadczenie, 22. února 2019. Polski ambasador na Ukrainie wezwany na dywanik, 9. ledna 2020. Marsz narodowców w 77.

rocznicę rzezi wołyńskiej. "200 tys. Polaków nie udało się przeżyć tej ukraińskiej dziczy", 12. července 2020. Obrażał Ukraińców na Facebooku. Emeryt stanął przed sądem, 10. března 2020. Narodowcy szli w marszu pamięci ofiar rzezi wołyńskiej. I zbierali podpisy przeciwko "ideologii LGBT", 12. července 2021. Prezydent Zamościa zerwał współpracę z Tarnopolem. Radni nazwali miejski stadion imieniem dowódcy UPA, 11. března 2021. Prawy Sektor w Warszawie: „Granice po II wojnie są nienaruszalne”. A narodowcy protestują, 12. května 2014. Skąd Bandera na Majdanie? Portnikow: To symbol antyrosyjski, nie antypolski, 26. března 2014. To pierwszy taki Parlament. Deputowani wprost z Majdanu i z walk na wschodzie, 27. října 2014. Studenci sfotografowali się z flagą UPA. Teraz zajmie się nimi prokurator, 22. října 2014. Prawy Sektor postraszył marszem. Komu zależy na chaosie? Moskwie, 18. srpna 2014. Janukowycz nawołuje do rozbioru Ukrainy, 29., března 2014. Deputowana niemieckich Zielonych: Jeśli dojdzie do wojny, nikt z Zachodu nie wyruszy Ukrainie na pomoc, 14. března 2014. Cienki pisk Prawego Sektora, 22. července 2015. Aleksiej w Donbasie "walczy z faszyzmem", w cywilu ceni Hitlera i podrzyna gardła pieskom, 8. ledna 2015. Na Ukrainie nacjonalistyczne bojówki wymykają się spod kontroli, 24. srpna 2018. Polska ambasada interweniuje ws. czczenia antypolskich bohaterów na Ukrainie, 5. ledna 2020. Służba Bezpieczeństwa Ukrainy szuka węgierskich separatystów na Zakarpaciu. Budapeszt oburzony, 3. prosince 2020. Siergiej Ławrow: Na Białorusi działają ekstremiści z Ukrainy, 2. září 2020. Protestujący w Kijowie zdewastowali siedzibę prezydenta Ukrainy, 22. března 2021. Trzeba niezłego zestawu geniuszy, by kilkoma zapisami rozeźlić pół świata: od Tel Awiwu przez amerykańskie organizacje żydowskie po Kijów, 29. ledna 2018. Po co PiS-owi awantura z Izraelem? Przepisy ustawy o IPN to głównie propaganda, 29. ledna 2018. Trybunał Konstytucyjny o ustawie o IPN: Przepisy o "ukraińskich nacjonalistach" niekonstytucyjne, 17. ledna 2019. Szef ukraińskiego MSZ na rocznicy mordu w Pawłokomie: Musimy dbać o naszą wspólną historię, 4. března 2018. Sprawiedliwi. Ukraińcy, którzy ratowali Polaków podczas rzezi wołyńskiej, 29. prosince 2019. Kaczyński na XII Dziękczynieniu w Rodzinie: trzeba się w pas kłaniać ojcu dyrektorowi, 6. září 2020. Przekaz podprogowy w rosyjskiej telewizji. „Gwardia Narodowa to mordercy”, 22. května 2014. Moskwa mówi Putinowi „nie”, 22. září 2014. Grzegorz Schetyna po swoim pierwszym exposé. Szef MSZ skupił się na bezpieczeństwie w trudnych czasach, 24. dubna 2015. Ukraińcy założyli klub piłkarski Dynamo Wrocław. I grają w naszej lidze, 1. března 2017. Ukraińscy więźniowie przetrzymywani w Rosji czekają na pomoc świata, 20. června 2018. Oleg Sencow odebrał

Złotego Anioła na festiwalu Tofifest, 25. října 2019. Czy Białorusini mają dość sił, by obalić reżim Łukaszenki?, 8. srpna 2020. Izrael wściekły na rząd PiS, 29. ledna 2018. PiS planuje ekspansję polityki historycznej. Po Berlinie czas na USA, 4. února 2021.

**Polityka:** Brzeziecki, Andrzej. Jak Polacy i Żydzi walczyli z Niemcami w Galicji, *Polityka* (15) 2021. Żakowski, Jacek. Wygrać jest łatwo. Ale co potem?, *Polityka* (16) 2015. Gierak-Onoszko, Joanna. Polsko-ukraińskie waśnie wciąż żywe, *Polityka* (29) 2016. Szczerek, Ziemowit. My sobie, Ukraińcy sobie, *Polityka* (32) 2016. Wilczak, Jagienka. W 74. rocznicę rzezi wołyńskiej Polacy i Ukraińcy wciąż szukają pojednania, *Polityka* (30) 2017. Romanowski, Wiesław. Stepan Bandera przyniósł Ukrainie więcej szkody niż pożytku, *Polityka* (51) 2018. Rokita, Zbigniew. UKRAINA: Ile dziś jeszcze znaczy Bandera?, *Polityka* (48) 2019. Wilcza, Jagienka. Skrajnie prawicowy Obóz Wielkiej Polski niszczy ukraińskie miejsca pamięci, *Polityka* (43) 2016. Żakowski, Jacek. Dlaczego wygrywają demagodzy i manipulanci, *Polityka* (29) 2017. Szczerek, Ziemowit. Kiedy przestaniemy udawać, że polskiego kolonializmu nie było?, *Polityka* (2) 2020. Szczerek, Ziemowit. Czy na Ukrainie są faszyci?, *Polityka* (12) 2014. Bendyk, Edwyn. Mit Tarasa Szewczenki na Majdanie, *Polityka* (10) 2014. Redakce týdeníku. Strzelania na Zakarpaciu, *Polityka* (30) 2015. Forró, Tomáš. Bojownicy z Prawego Sektora: różne odcienie nacjonalizmu, *Polityka* (39) 2017. <sup>1</sup> Bendyk, Edwin. We Lwowie otwarto skwer Jacka Kuronia, *Polityka* (26) 2018. Turski, Marian a Jagienka Wilczak. To była zaplanowana rzeź, *Polityka* (29) 2019. Reszka, Paweł. UKRAINA: 30 lat trudnej niepodległości, *Polityka* (34) 2021. Szczerek, Ziemowit. UKRAINA: Mistrz i patriota, *Polityka* (42) 2021.

**Rzeczpospolita:** Między Banderą a Wołyniem, 7. února 2018. IPN poszuka bojowników UPA, 14. května 2018. IPN kroczy po cienkiej czerwonej linii, 16. května 2018. Spokojnie, to tylko przełom, 7. září 2019. AK i UPA razem na czerwonych, 15. září 2017. Krwawe łzy, 1. března 2014. Bestialstwo i przebaczenie, 12. dubna 2014. Wizyta pięknych obietnic, 10. dubna 2015. Nazywać rzeczy po imieniu, 25. října 2016. Ukraina boi się Wołynia, 13. července 2016. XX wiek: Czerwony terror na Kresach, 10. června 2016. Armia diabła, 26. srpna 2016. Prawda jest najważniejsza, 26. srpna 2016. Na tropie mordów ukraińskich nacjonalistów, 8. srpna 2016. Morduj Żyda! Pogromy na Ukrainie, 25. srpna 2017. Wołyńska hanba, 8. července 2017.

Zagłada Huty Pieniackiej, 28. února 2017. Spóźniona i nieudolna Armia Krajowa na Wołyniu, 6. července 2019. Polski problem z Banderą, 3. dubna 2020. Nie szukajmy drogi na skrót, 18. května 2015. Archiwa. Wielka wymiana z Ukrainą, 17. dubna 2015. Kogo zamordowano na zamku, 9. září 2015. Rzeszów będzie miał swoją Łączkę, 14. května 2015. Rozdarte braterstwo, 5. srpna 2017. Ukraina to strategiczny partner Polski, 6. prosince 2017. Lepiej z Banderą niż z Moskwą, 23. srpna 2017. Komu bije kremloveski dzwon, 3. března 2017. Ukraina broni Polski, 18. února 2017. Kijów dalej od Europy, 8. června 2017. Marsz pod hasłem: Bandera przyjdzie, porządek zrobi, 3. ledna 2018. Polska nie będzie nas pouczać, 27. února 2018. Každý člověk ma právo do grobu, 29. srpna 2019. Wyborcza szansa na reset, 29. března 2019. Lepiej rozumieć, niż rozliczać, 28. února 2020. Wspólna historia i przeciwnik, 20. prosince 2021. Dokąd poprowadzi aleja Szuchewycza?, 6. června 2017. Oswajanie ukraińskiej prawicy, 2. dubna 2014. Rozwiąc ponury cień Bandery, 29. března 2014. Ukraińcy pod lupą, 24. října 2014. Polowanie na Prawy Sektor, 26. března 2014. Prawy Sektor – jakobini ukraińskiej rewolucji, 26. února 2014. Rozbroić rosyjską bombę, 28. února 2014. Nie możemy siedzieć z założonymi rękami, 13. března 2014. Ukraińskie pożegnání z bronią, 2. dubna 2014. Jesteśmy Polakom wdzięczni, 7. března 2014. Propagandowy rosyjski łom, 13. března 2014. Sławą dorównać Stalinowi, 17. března 2014. Stalin nie zrobiłby tego lepiej, 22. dubna 2014. Moskwa przegrała bitwę, ale nie wojnę, 24. února 2014. Prawy Sektor barykaduje się na Zakarpaciu, 13. července 2015. Ukraina: rozbrajání prywatnych armii, 27. března 2015. Prawy Sektor nie złoży broni, 30. dubna 2015. Wojna trwa nie tylko w Donbasie, 14. července 2015. Radykałowie zyskują na prowincji, 21. října 2015. Prawy Sektor odcina dostawę elektryczności dla Krymu, 23. listopadu 2015. UPA wzorcem dla małych Ukraińców, 15. října 2015. Bandera – bohater nie dla každého, 3. ledna 2017. Alfabet ukraińskich rewolucji, 18. února 2017. Donbaski poligon radykałów, 7. září 2019. Kijów uczy Warszawę demokracji, 7. února 2018. Dzwon bije w Kijowie, nie w Tel Awiwie, 28. února 2018. Droga donikąd, 5. března 2018. Tym, którzy pomogli, 29. května 2021. Rozejm tylko na papierze, 22. dubna 2014. Tylko Tatarzy walczą o Krym, 2. prosince 2015. Po co Putinowi wojna?, 12. srpna 2016. Nie denerwować prezydenta Putina, 26. dubna 2016. Na szerokiej Ukrainie..., 7. listopadu 2017. Bombą w Rzeczpospolitą, 23. června 2017. Andrzej Duda już wie, że stracił PiS, 4. dubna 2018. Bieszczadzkie wędrówki ludów, 22. ledna 2018. Jak Beria chciał rozbić ZSRR, 24. května 2019. Tajemnice zamku Lubomirskich, 24. prosince 2021.

## Seznam příloh

Graf č. 1: Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Rzeczpospolita*

Graf č. 2: Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Gazeta Wyborcza*

Graf č. 3: Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Do Rzeczy*

Graf č. 4: Počet nalezených článků v jednotlivých letech, *Polityka*

Tabulka č. 1: Induktivní obsahová analýza

Tabulka č. 2: Frekvenční analýza, *Rzeczpospolita*

Tabulka č. 3: Frekvenční analýza, *Gazeta Wyborcza*

Tabulka č. 4: Frekvenční analýza, *Do Rzeczy*

Tabulka č. 5: Frekvenční analýza, *Polityka*